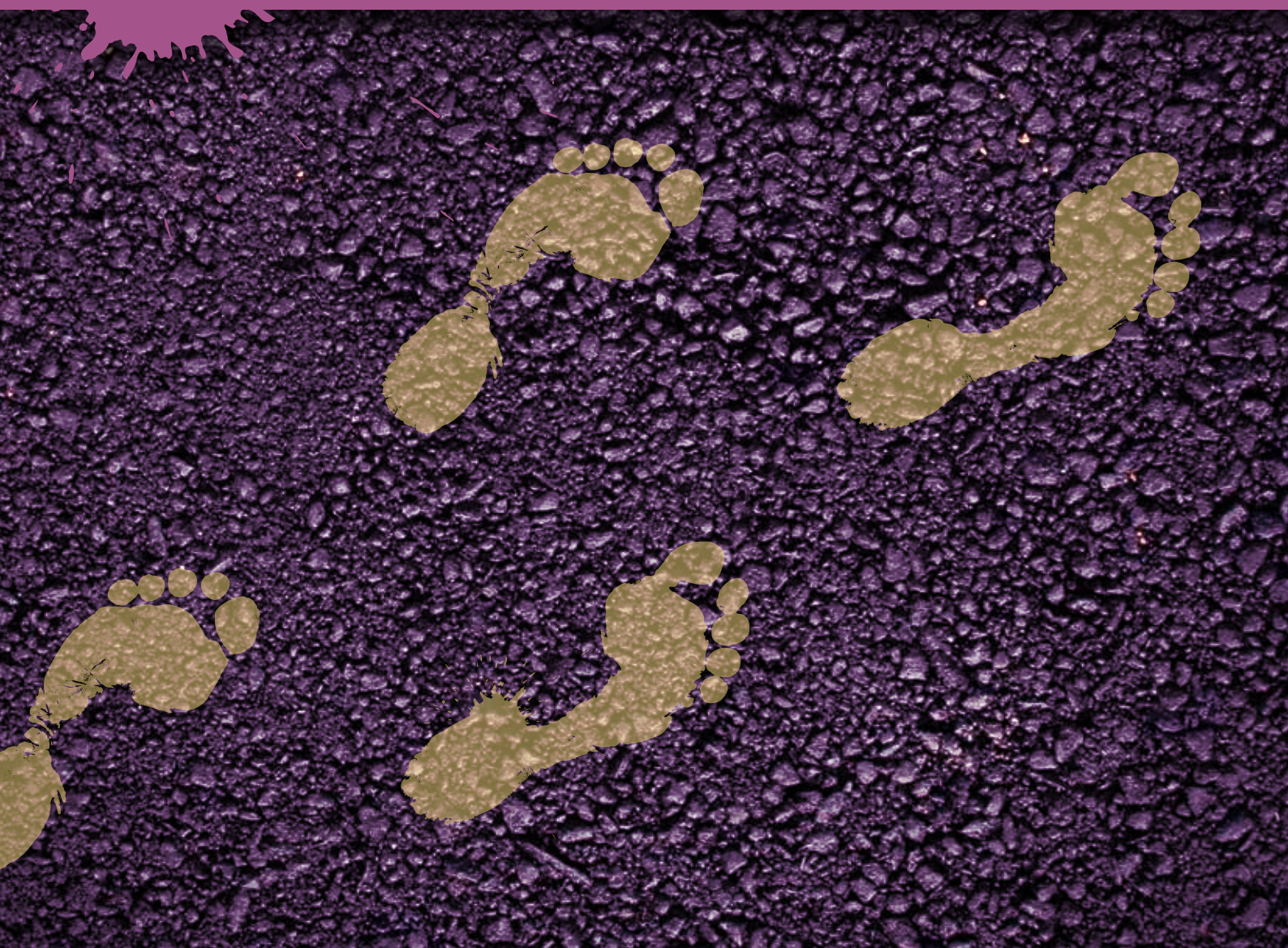

Skanderborg
KOMMUNE

Erfaringsopsamling fra projektet

På Sporet

– et tilbud til unge mellem 13-18 år med tegn på spiseforstyrrelse og anden selvskadende adfærd.

»Jeg er begyndt at kigge n

når jeg c

Erfaringsopsamling fra projektet

På Sporet

– et tilbud til unge mellem 13-18 år med tegn på spiseforstyrrelse og anden selvskadende adfærd.

nig for,

går over vejen«

*Udarbejdet af Inge Bildsøe Hansen og Pia Vilsgaard,
Familiebehandlingen Skanderborg Kommune*

Indholdsfortegnelse

Indledning	7
Projektets formål og overordnede mål	8
Projektets tre delelementer	8
Projektets specifikke mål	8
Erfaringsopsamling - formål og metode.....	8
Samarbejdsmodel	11
Samarbejdsmodellens opbygning	11
Erfaringer med samarbejdsmodellen	13
Behandlernes erfaringer med samarbejdsmodellen	13
Forældrenes erfaringer med kontakten til På Sporet	13
De unges erfaringer med kontakten til På Sporet	14
Delkonklusion vedrørende samarbejdsmodel og opsporing	16
Forsamtaler	17
Forsamtalerne - en metode til motivering og visitering til gruppebehandling	17
Erfaringer med forsamtalerne	17
Behandlernes erfaringer med forsamtalerne	17
Forældrenes erfaringer med forsamtalerne	19
De unges erfaringer med forsamtaler	19
Delkonklusion vedrørende forsamtalerne	20
Gruppebehandling	21
Generelt om gruppebehandling	21
Erfaringer med gruppebehandlingen	25
Behandlernes erfaringer med gruppebehandlingen	25
Forældrenes erfaringer med gruppebehandlingen	27
De unges erfaringer med gruppebehandlingen.....	27
Delkonklusion vedrørende gruppebehandlingen	32
Hovedkonklusion	33
Efterskrift: Implementering	35
Bilagsliste	37

Indledning

I forbindelse med satspuljeforhandlingerne for 2007 blev der indgået en ny Psykiatriaftale. Som en del af Psykiatriaftalen blev det besluttet, at der skulle afsættes midler til etablering af en pulje til social indsats for personer med spiseforstyrrelser. Midlerne blev afsat til støtte for projekter med forebyggelse og tidlig indsats over for personer med spiseforstyrrelser, herunder personer med anden selvskadende adfærd, f.eks. cutting.

Skanderborg Kommunes børn og ungeafdelingen fik den 3. juli 2007 bevilliget 1.095.500 kr. fra Socialministeriets pulje til et 4 – årig projekt.

Målgruppen er unge mennesker på 13-18 år, der mistrives og viser tegn på spiseforstyrrelse eller selvskadende adfærd, i hele Skanderborg Kommune. I Skanderborg Kommune er der ca. 60.000 indbyggere og 18 kommuneskoler. I 2007 var der i alt 3861 unge mellem 13 og 18 år 1.886 piger og 1973 drenge.

Projektet På Sporet, et tilbud til unge mellem 13 - 18 med tegn på spiseforstyrrelse og anden selvskadende adfærd, er forankret i Familiebehandlingen i børn og unge afdelingen og organiseret med en styregruppe bestående af ledere fra fagsekretariatet børn og unge, sundhedsplejen, PPR, familiebehandlingen, samt en skolekonsulent og en konsulent fra Servicestyrelsen børn og unge Århus.

På Sporet har gennem hele projektperioden haft tilknyttet en speciallæge i børne- og ungdoms psykiatri, som konsulent og supervisor.

På Sporet har 2 projektmedarbejdere på henholdsvis 20 og 5 timer.

Inge Bildsøe Hansen, socialpædagog og familierapeut.
Pia Vilsgaard, socialrådgiver og familierapeut.

Denne rapport er en erfaringsopsamling fra projektet På Sporet. Målet for projektgruppen er at dele erfaringer fra arbejdet med de unge, ved at beskrive På Sporets opbygning, samt reflektere over vores erfaringer og målinger.

Viden om Selvskade

Projektets tilgang og forståelse af selvskadende adfærd er bl.a. inspireret af:

Bo Møhls bog: *At skære smerten bort – en bog om cutting og anden selvskadende adfærd*, PsykiatriFondens Forlag 2007.

Artikler og pjecer fra Landsforeningen mod spiseforstyrrelser og selvskade.

Center for Selvmordsforskning i Odense.

Definition på (direkte) selvskade:

»Selvskade er en direkte, social uacceptabel adfærd, der gentages igen og igen og som medfører lettere til moderate fysiske skader. Når selvskaden pågår, befinder personen sig ofte i en forstyrret tilstand, men de har ikke til hensigt at tage sit eget liv« (Møhl 2007, s. 16).

Spiseforstyrrelse er også en form for selvskade, og mange med spiseforstyrrelser har i perioder også skåret i sig selv.

15% af alle unge har en selvskadende adfærd, og tallet synes stigende, f.eks. er der 1-2 piger i hver gymnasieklasse, der skærer sig. Det er et meget skjult problem, hvor kun 5 % af forældrene er vidende om deres børns selvskadende adfærd, hvorimod 38, 5% af lærerne er vidende om deres elever selvskadende adfærd.

Baggrunden for udvikling af selvskadende adfærd er ikke knyttet til en bestemt problemstilling eller bestemte opvækstvilkår, men kan relateres til familieproblemer, seksuelt misbrug, konflikter med jævnaldrende (mobning) og impulsforstyrrelser. De følelsesmæssige motiver bag selvskade er dels spændingsudløsning – regulering af indre spænding, selvhad, dæmper af indre tomhedsfølelse, kontrol, kommunikation, egenomsorg eller et »kick« (som henviser til den biologiske/fysiologiske forklaringsmodel).

Nogle karakteristika ved personer som skader sig selv er, at de har et stort ønske om at stoppe en indre smerte, de føler sig som en byrde for andre, mangler ord for at udtrykke deres følelser, har indre tomhedsfølelse, føler angst i samvær med andre og at ingen forstår dem.

Jo tidligere tegn på en begyndende spiseforstyrrelse opdages, jo større er chancen for, at tilstanden ikke udvikler sig til en faretruende sygdom. Tidlig indsats medfører, at sygdomsforløbet bliver kortere, og at personen får en bedre mulighed for at blive helt rask hurtigt.

Reference: Bo Møhls bog, »At Skære smerten bort« – en bog om cutting og anden selvskadende adfærd (Møhl 2007).

Projektets formål og overordnede mål

Det overordnede formål med projekt På Sporet er, at udvikle metoder til forebyggelse, opsporing og tidlig indsats i forhold til unge mellem 13 og 18 år, der udviser tegn på mistrivsel og med tendens til spiseforstyrrelse eller anden selvskadende adfærd.

Projektet har haft følgende konkrete mål:

- Udvikle en samarbejdsmodel, som kan bidrage til en tidlig opsporing af unge med spiseforstyrrelse eller anden selvskadende adfærd.
- Beskrive og udvikle metoder til forebyggelse, af spiseforstyrrelser og selvskadende adfærd.
- Opspore de sårbare unge, der mistrives og har tendens til at udvikle spiseforstyrrelse og selvskadende adfærd.
- Iværksætte en tidlig indsats for unge med spiseforstyrrelser og selvskadende adfærd.
- Motiverer de unge til aktiv deltagelse i gruppe- og individuel terapi.
- Øge de unges trivsel og hindre, at de udvikler en faretruende sygdom, der kræver psykiatrisk behandling.
- Arbejdet tænkes i tæt samarbejde med den unges netværk og forældrene.

Projektets tre delelementer

På Sporet er bygget op omkring følgende tre delelementer:

1. En samarbejdsmodel til opsporing
2. Rådgivning og forsamtaler
3. Gruppebehandling

De 3 delelementer hænger nøje sammen og kan ikke stå alene. Vi kan ikke opspore de unge uden at have et behandlingstilbud, og forsamtalerne er nødvendige til afgrænsning af målgruppen og til at motivere de unge til behandling.

I behandlingen arbejdes der ud fra et menneskesyn, hvor der lægges vægt på det hele menneske. Vi ser de unges selvskade som et symptom på mistrivsel, et råb om hjælp, og arbejder primært med deres selvopfattelse og identitet i behandlingen. Vi bestræber os på at møde de unge, der hvor de er i deres udvikling ud fra en anerkendende tilgang. I behandlingen tager vi udgangspunkt i relationerne og det der opstår mellem de unge i gruppen. Vi vægter at have en god kontakt samt tydelige rammer.

Projektets specifikke mål

De specifikke mål skal ses i relation til de overordnede mål i projektet. Der er opstillet specifikke mål for projektets 3 delelementer.

- 1. Mål:** Udvikle en samarbejdsmodel, som kan bidrage til en tidlig opsporing af unge med spiseforstyrrelse eller anden selvskadende adfærd.
- 2. Mål:** opspore 6 – 8 unge til gruppebehandling.
- 3. Mål:** Få motiveret 6 - 8 unge, til aktivt at deltage i et gruppebehandlings forløb.
- 4. Mål:** Få kontakt og etableret et samarbejde med forældrene til de opsporede unge, hvor de som minimum bakker den unge op i at deltage i projektet.
- 5. Mål:** at de deltagende unge opnår markant bedre trivsel og mindre selvskadende adfærd.

Formålet med projektet har hele tiden været, løbende at udvikle på projektets 3 delelementer. Samarbejdsmodellen – forsamtalerne – gruppebehandlingen.

Erfaringsopsamling – formål og metode.

Der er løbende foretaget erfaringsopsamling i projektperioden. Formålet med den erfaringsopsamling der er foretaget i projektet, er både at understøtte den løbende refleksion og metodeudvikling i projektet, samt at beskrive projektet, dets metoder og primære resultater til inspiration for andre. Erfaringsopsamlingen tænkes også anvendt ved implementeringen af projektet i Skanderborg kommune.

Datamateriale

Erfaringsopsamlingen i forbindelse med projektet baserer sig på følgende datakilder:

- Et registreringsskema med udgangspunkt i projektets specifikke mål (bilag 1)
- Et spørgeskema til de unge med udgangspunkt i projektets specifikke mål (bilag 2)
- Et spørgeskema til forældrene med udgangspunkt i projektets specifikke mål (bilag 3)
- Et afsluttende semi-struktureret gruppe-interview med gruppe 1 (bilag 4)

Registreringsskemaet, de 2 spørgeskemaer og gruppeinterviewet er udarbejdet i samarbejde med Anette Hammershøj fra Servicestyrelsen med udgangspunkt i de 5 specifikke mål. (se side 5)

Følgende materiale er anvendt i erfaringsopsamlingen:

Samarbejdsmodellen:

- Registrering af samtlige henvendelser i Projektjournalen
- Tjekliste til afgrænsning af målgruppen (bilag 5)
- Notater vedrørende evaluering og justering af modellen
- Pr materiale i form af postkort, plakater og hjemmeside
- Oplæg til informationsmøder for nøglepersoner

Forsamtalerne:

- Huskeliste til samtalerne
- Notater til hver enkel samtale

Gruppebehandlingen:

- De store linjer i behandlingsforløbet (se s. 23)
- Programmer for hver gruppebehandling
- Procesjournal for hver gruppebehandling
- Notat på de unges udvikling, midtvejsevaluering og afsluttende evaluering
- De unges malerier, et billede de unge laver i begyndelsen og ved afslutningen, som et visuelt udtryk for deres udvikling

Samarbejdsmodel

Samarbejdsmodellen har primært fokus på tidlig opsporing i de unges nærmiljø, en tydelig og let tilgængelig procedure, for at sikre af en hurtig indsats.

De specifikke mål for projektets arbejde med samarbejdsmodellen har været at:

- 1. Udvikle en samarbejdsmodel, som kan bidrage til en tidlig opsporing af unge med spiseforstyrrelse eller anden selvskadende adfærd.**
- 2. Opspore 6-8 unge til gruppebehandling.**

Da selvskade er en tabubelagt problematik, og de unge ikke ønsker at blive afsløret, er det en stor udfordring at opspore de unge, der selvskader, samt motivere dem til at få hjælp. En anden barriere er, at de unge som selvskader oftest er indadvendte og tilpassede. Det er derfor vanskeligt at få øje på de unges mistrivsel og komme i dialog med dem. Undersøgelser viser, at det i 38 % af tilfældene er en professionel i de unges netværk, der opdager de selvskadende unge (Møhl 2007 s.10). Samarbejdsmodellen er bygget op med udgangspunkt i denne viden.

Til at opspore de unge der er selvskadende, har vi valgt de professionelle fagpersoner, der til dagligt har kontakt til de unge som nøglepersoner.

Samarbejdsmodellens opbygning

Samarbejdsmodellen baserer sig på følgende elementer:

Primære nøglepersoner

Sundhedsplejerskerne er primære nøglepersoner, da de har kontakt med alle unge. De er orienteret angående målgruppes signaler og symptomer, samt »klædt på« i forhold til at kontakte og konfrontere de unge, der selvskader.

Formålet for de primære nøglepersoner:

- Opspore de unge, der hører til i målgruppen, efter tjeklisten (bilag 5)
- Orienter om projektets tilbud
- Motivere de unge og deres forældre til at kontakte På Sporet

Sekundære nøglepersoner

SSP konsulenter og SSP lærer, skolepsykologer, AKT lærer, klub pædagoger, ungdomsskolemedarbejdere, praktiserende læger er sekundære nøglepersoner.

Tjekliste til »Afgrensning af målgruppen«

Tjeklisten til de primære og sekundære nøglepersonerne bliver i første omgang brugt til at afgrænse målgruppen, så de unge og deres forældre får et realistisk tilbud om at få hjælp i På Sporet. (bilag 5)

P.R. materiale i form af postkort, plakater og en hjemmeside

For at udbrede kendskabet til På Sporet har vi en hjemmeside www.skanderborg.dk/paasporet og nogle postkort. Postkortene bruges til inspiration og oplysning om, at det er muligt at få hjælp.

Henvendelse pr. telefon

Når en nøgleperson har opsporet en ung med spiseforstyrrelse eller anden selvskadende adfærd, har haft kontakt med forældrene, orienteret om På Sporets eksistens, udleveret postkortet med telefon numrene på; så er ideen, at forældrene gerne skulle ringe til en af medarbejderne i På Sporet. Telefonkontakten tænkes, som et bindeled mellem opsporingen og forsamtalerne og bruges primært til at få fat i den rigtige målgruppe, så færrest mulige afvises ved forsamtalerne.

Formålet med telefon henvendelsen er:

- At få forældrene og den unge i tale
- At orientere om På Sporet
- At afgrænse målgruppen ud fra »tjeklisten«(bilag5)
- At bygge en bro mellem På Sporet og den unge
- At henvise til forsamtaler
- Konsulentbistand til fagpersoner, både i forbindelse med specifik rådgivning i konkrete sager og som mere generel vejledning om behandling
- At vejlede om selvskadeproblematikker

Samtalen afstemmes i forhold til problemets karakter, og den person der ringer. Det kan være en ung, forældre, lærere, sundhedsplejersker, læger, psykologer osv.

Følgende huskeliste sikrer et ensartet grundlag og indstilling i forhold til visiteringen til gruppebehandlingen

Huskeliste til telefonrådgivning:

- Fortæl lidt om den unge:
Navn – alder – klasse – skole – lærer – tlf. nr.
- Fortæl kort om hvad der har fået dem til at ringe
- Beskriv problemet som de oplever det
- Drøfte om den unge er en indenfor målgruppen
- Hvor har de hørt om På Sporet? Hvad ved de om det?
- Fortælle hvad vi i første omgang kan tilbyde:
Op til 4 samtaler, hvor den unge, forældrene og vi sammen undersøger og finder ud af, hvad den unge har brug for. Derefter evt. et tilbud om gruppebehandling
- Lave en aftale for den 1. samtale med den unge eller med den unge og begge forældre
- Fortælle hvor samtalerne foregår
- Hvilke andre muligheder der er for hjælp, hvis de ikke er motiverede eller i målgruppen

Erfaringer med samarbejdsmodellen

Behandlernes erfaringer med samarbejdsmodellen

Projektet har i alt haft kontakt med 56 unge i perioden fra januar 2008 til juni 2011 dvs. 3½ år.

Vores erfaringer viser, at den største udfordring for På Sporet har været at opspore de unge som selvskader. Derfor er samarbejdsmodellen løbende blevet udviklet.

I starten blev opsporingen afgrænset til kommunens største skoledistrikt, Mølleskolen i Ry, for at sikre, at der ikke kom for mange unge, og at der var et behandlingstilbud til de opsporede unge. En bred skare af professionelle nøglepersoner, som var knyttet til Mølleskolen blev orienteret og vi forventede mange henvendelser. Der kom meget få henvendelser. I oktober 2008 blev samarbejdsmodellen udvidet til hele Skanderborg Kommune. Der blev afholdt orienterende møder med faggrupper i hele Skanderborg kommunen, AKT - lærere, SSP - konsulenter og sundhedsplejersker. Efter det orienterende møde med sundhedsplejen var der, de efterfølgende 3 måneder, en markant forøgelse af unge som var opsporet af sundhedsplejersker, hvorefter henvendelserne igen ebbede ud.

Det er vores erfaring, at det er helt nødvendigt løbende at holde kontakt med nøglepersonerne for at styrke motivationen og bevidstheden omkring unge, som selvskader, da problemet ellers bliver overset. Siden sommeren 2010 har det dog ikke været nødvendigt at følge op på nøglepersonernes engagement. Der har været 9 henvendelser i perioden november 2010 til april 2011. Det må formodes, at nøglepersonerne nu har en øget opmærksomhed på unge, som selvskader, og har kendskab til tilbuddet På Sporet.

Vi har erfaret, at de fleste henvendelser kommer fra de mindre skoler, og at det typisk er enkelte nøglepersoner, som henviser flere unge. Det er ikke muligt, at give en klar årsag til hvorfor det er de mindre skoler som henvender sig. Vi er dog overbevist om, at den personlige kontakt og positive erfaring med På Sporet har stor betydning for nøglepersonens opmærksomhed på problemet.

Opsporing via nøglepersoner

Projektets registreringer (bilag 1) viser, at det primært er sundhedsplejersker og lærere, der opdager, at den unge har en selvskadende adfærd og informerer om På Sporet.

Hvor har forældrene og de unge hørt om På Sporet?

Via sundhedsplejersken	13
Via lærere / klubpædagog	8
Via SSP- medarbejdere	5
Via socialrådgivere	3
Via PPR – psykologer.	8
Via familiebehandlere	7
Via egen læge	4
Via internettet.	3
Via privat netværk	2
Ved ikke	2
Samme ung i 2 grupper	1

Bilag 1

Forældrenes erfaringer med kontakten til På Sporet

48 forældre i alt har deltaget i en eller flere forsamtaler og 16 af de forældre, hvis børn har gennemført gruppebehandling, har fået udleveret spørgeskemaer. De resterende 32 forældres holdninger fremgår således ikke af materialet. Det er dog indtrykket, at de forældre der har deltaget i en eller flere forsamtaler har været positive. Der har ligeledes efterfølgende været tilbagemeldinger fra samarbejdspartnere, at flere forældre via forsamtalerne har oplevet, at de har fået stor hjælp til at tackle problemerne omkring den unge.

At tage kontakt til På Sporet

Projektet ville gerne have et indtryk af, om forældrene synes, det var en stor/svær beslutning at tage kontakt til På Sporet. Svarene fra forældrenes spørgeskemaer tyder på, at dette ikke var tilfældet, idet 15 ud af 16 forældre svarer, at det ikke var særlig svært eller slet ikke var svært. Kun en enkelt forælder svarer hverken/eller.

Synes forældrene, det var svært at tage beslutningen om at kontakte På Sporet? (N=16)

Ja, det var meget svært.	0
Ja, det var svært.	0
Hverken/eller.	1
Nej, det var ikke særlig svært	6
Nej, det var slet ikke svært	9
Ved ikke	0
Samme ung i 2 grupper	1

Bilag 3

Forældrenes overvejelser i forhold til at tage kontakt

Flere forældre uddyber deres svar. Det går igen, at forældrene først og fremmest var optaget af at hjælpe deres barn

»Jeg var så heldig, at lærerne på min datters skole kendte til projektet og tog kontakt dertil – samme dag som jeg var til møde på skolen om at min datter var selvskadende. Jeg havde ingen svære overvejelser over at kontakte »På Sporet«, men var utrolig glad for at der stod nogen klar til at hjælpe os lige nu og her.«

»Fik kontakt via sundhedsplejerske på skolen. Vi tænkte at der bare skulle ske noget med vores datter. Så vi havde meget hurtigt kontakt med medarbejderen på »På Sporet.«

»Jeg følte ikke rigtig jeg havde noget valg. Noget skulle gøres. Svært at acceptere at mit barn havde det så skidt.«

»Jeg gjorde mig ikke så mange overvejelser. Men fandt da også hurtigt ud af, at der ikke findes et tilbud til unge »midt imellem«! Enten er man rask eller også er det Center for Spiseforstyrrelser i Risskov. Så på den måde er På Sporet super godt!! Håber virkelig det fortsætter, så det kan hjælpe andre.« (bilag 3)

Tydelig procedure

Så snart problemet er opdaget, lægger På Sporet vægt på en tydelig procedure for at sikre en hurtig indsats.

Registreringsskemaet (bilag 1) viser at:

- Der går gennemsnitlig 8,5 dage, fra en forælder eller nøgleperson kontakter På Sporet til den unge og forældrene får den første samtale
- I de fleste tilfælde har det været en af forældrene, der har kontaktet På Sporet - som oftest moderen
- I 2 af de 56 henvendelser har det været en ung, der har kontaktet På Sporet
- Forældrene benytter sig primært af telefonisk henvendelse
- 41 af de 56 unge, vi har haft kontakt med, er indenfor målgruppen (73%)
- 8 unge afsluttes efter første henvendelse
- 7 unge vurderes efter forsamtalerne til at være uden for målgruppen

Når 73 % af henvendelserne er inden for målgruppen, antager vi at nøglepersonerne så har et klart billede af, hvem de kan henvise og tjeklisten er brugbar til at afgrænse målgruppen.

De unges erfaringer med kontakten til På Sporet

Hurtig indsats

48 unge har været i kontakt med På Sporet gennem forsamtaler. De 21 unge, der påbegyndte gruppeforløb, har svaret på spørgsmålene i datamaterialet. Nedenstående datamateriale skal således ikke ses som entydige beviser, men som tendenser for virkningen af projektet.

Gennemgang af spørgeskemaer (bilag 2) fra de 21 unge der har deltaget i gruppeforløb viser, at hovedparten af de unge (13 ud af 21) synes, at de har fået kontakt til projekt På Sporet »hurtigt nok«. 5 unge har svaret »ved ikke«, mens kun en enkelt ung, der fik kontakt efter to uger, ikke synes at kontakten til projektet var hurtig nok. 11 af de unge vurderer, at den hurtige kontakt til projektet har meget stor eller stor betydning, to vurderer, at det har nogen betydning, mens en ung vurderer, at det har mindre betydning.

De unge synes generelt også, at de har fået tilstrækkelig information om projektet. 14 unge synes, at de i meget høj grad eller høj grad har fået tilstrækkelig information, mens 3 unge synes, at de i lav eller meget lav grad har fået tilstrækkelig information.

Hvor lang tid gik der, fra den unge talte med en voksen om På Sporet, til den unge kom til at tale med en fra projektet? (N=20)

En dag	1
Et par dage.....	2
3-5 dage.....	3
Ca. en uge.....	5
Ca. to uger.....	7
Andet.....	2
Samme ung i 2 grupper.....	1

(Bilag 2)

De unges vurdering af om kontakten gik hurtigt nok (N=21)

Ja	13
Nej	1
Ved ikke.....	5
Ikke besvaret.....	2

(Bilag 2)

De unges vurdering af, hvilken betydning det havde for dem, at de hurtigt efter henvendelsen kom til at snakke med en fra På Sporet (N=21)

Meget stor betydning.....	7
Stor betydning.....	4
Nogen betydning.....	2
Mindre betydning.....	1
Ingen betydning.....	0
Ved ikke.....	0
Ikke besvaret.....	7

(Bilag 2)

I hvilken grad vurderer de unge, at de har fået tilstrækkelig information om projekt På Sporet (N=21)

I meget høj grad	3
I høj grad	11
Hverken eller	3
I lav grad.....	2
I meget lav grad.....	1
Ved ikke.....	0
Ikke besvaret.....	1

(Bilag 2)

Telefonkontakten

Det fremgår af registreringsskemaet (bilag 1), at forældrenes og de unges kontakt til På Sporet primært er telefonisk, kun 3 forældre har kontaktet På Sporet via mail, og 5 forældre har henvendt sig personligt.

I de fleste tilfælde har det, været en af forældrene der kontakter På Sporet, som oftest moderen. Kun i 2 ud af de 56 kontakter har det været den unge som kontaktede På Sporet.

Efter telefonisk henvendelse er der 8 forældre, som enten ikke ønsker yderligere hjælp eller sorteres fra, fordi den unge er uden for målgruppen. 48 unge og deres forældre er henvist til at deltage i den første forsamling.

Ifølge projektjournalen har fagpersoner 41 gange rettet telefonisk henvendelse i løbet af de 4 år På Sporet har eksisteret.

Delkonklusion vedrørende samarbejdsmodel og opsporing

Den første del af På Sporet handlede om at udvikle en samarbejdsmodel for opsporing af unge med selvskadende adfærd med henblik på tidlig indsats. Mere specifikt den gruppe der ikke er dårlige nok til at få en behandlingsplads i det psykiatriske system, men som samtidig viser tegn på mistrivsel.

Målene var:

- Udvikle en samarbejdsmodel, som kan bidrage til en tidlig opsporing af unge med spiseforstyrrelse eller anden selvskadende adfærd
- Opspore 6 - 8 unge til gruppebehandling

Det er lykkedes, at udvikle en samarbejdsmodel der basere sig på udpegelse af nøglepersoner i de unges nærmiljø. Der er blevet udpeget primære nøglepersoner i sundhedsplejen samt en række sekundære nøglepersoner blandt øvrige fagpersoner i de unges netværk. Nøglepersonerne er blevet klædt på til at kontakte og konfrontere unge med selvskadende adfærd. Desuden er nøglepersonerne løbende blevet »holdt varme« gennem henvendelser og direkte kontakt fra behandlerne. Samarbejdsmodellen indeholder også pr i form af postkort, plakater og hjemmeside.

Det er lykkedes, via de ovenfor nævnte nøglepersoner at opspore unge til fire gruppeforløb. Målet var 6-8 unge. Der har været 5-6 unge pr. gruppe, hvilket har fungeret fint i forhold til anvendelse af gruppemetode. Nøglepersonerne har været afgørende for opsporingen af disse unge, da få forældre er vidende om deres unges selvskadende adfærd.

Undersøgelser viser at 15% af de unge i Danmark har selvskadende adfærd. 56 unge har været i kontakt med På Sporet, svarende til 1,5% af de 13 - 18-årige i Skanderborg Kommune. Alligevel betragtes det som en succes pga. det store tabu der er omkring problemstillingen og den deraf følgende usynlighed.

Der er en formodning om, at følgende faktorer har haft positiv indflydelse på frimodigheden til at henvise unge til projektet:

- Nøglepersonernes placering tæt på de unge
- Behandlings tilbuddets placering i nærmiljøet
- Den lette adgang til projektet
- Den lette adgang for fagpersonerne til at få konsulentbistand hos projektets behandlere
- Den tydelige defineret målgruppe i tjeklisten

Erfaringen viser at de nøglepersoner der tidligere har henvist en ung, er mere tilbøjelige til at gøre det igen.

Forsamtaler

Projektets specifikke mål i forhold til forsamtalerne er at:

- få motiveret 6 - 8 unge til aktivt at deltage i et gruppebehandlings forløb.
- få kontakt og etableret et samarbejde med forældrene til de opsporede unge, hvor de som minimum bakker den unge op i at deltage i projektet.

Forsamtalerne – en metode til motivering og visitering til gruppebehandling

I forsamtalerne forsøger vi sammen med den unge og forældrene at afdække den unges ressourcer og problemer med henblik på visitation til gruppebehandling. Vi giver råd og vejledning i forhold til deres aktuelle situation, undersøger om På Sporet kunne være den rette hjælp, og motiverer forældrene til at bakke den unge op i forhold til gruppebehandlingen. Vi undersøger og taler om de unges modstand på gruppebehandling, og tavshedspligten bliver grundigt præciseret.

Forsamtalerne foregår i Familiehuset i Skanderborg med en af projektmedarbejderne. Forsamtalerne består af op til 4 samtaler, hvor forældrene deltager i den 1. og 4. samtale, og den unge har 2 samtaler alene. De unge, der er klar til gruppebehandling, har samtaler frem til der er visiteret ca. 6 til et gruppeforløb.

De unge og deres forældre får ved samtalerne udleveret 2 foldere fra Landsforeningen mod spiseforstyrrelser og selvskade: »Det er ikke kniven, der er din fjende« og »Spiseforstyrrelser«.

Tjekpunkter for samtalerne med de unge og deres forældre: Tjekpunkterne bruges til at sikre en ensartethed i forsamtalerne. Vi tager udgangspunkt i, at hele den unges liv har betydning og lægger vægt på stor åbenhed i undersøgelsen.

Indhold i forsamtaler:

- Familierelationer, far, mor, skilsmisse, søskende
- Voksennetværk, støtter, ressourcer
- Ungenetværk, venner, fritidsinteresser
- Skole, passer de skolen, trives de der, begavelse
- Selvfølelse; hvordan oplever de sig selv, hvad er de gode til osv.

- Symptomer, selvdestruktivitet – bredes ud, misbrug, snitter osv.
- Mål, drømme, ønsker, fremtid, længsel osv.
- Orienterer om projektet og muligheden for at komme i gruppebehandling
- Fortælle hvad gruppebehandling er, og hvad meningen med det er
- Snakke om fordele og ulemper ved et gruppebehandlings forløb i lokalsamfundet
- Undersøge om den unge er egnet og motiveret til gruppebehandling
- Gennemgår regler og kontrakt som underskrives ved første gruppemøde
- De unge laver egne mål og delmål i forhold til hvad de vil arbejde med i gruppen
- Lave en konklusion med den unges indstilling, der bruges som grundlag for den 4. afklarende samtale med forældrene

Først ved den 4. samtale beslutes det, om den unge skal i behandling i På Sporets tilbud. Forældrene, den unge og behandleren drøfter og beslutter, om de unge vil i gruppebehandling, om de er i målgruppen, og om forældrene bakker op.

Indhold i den 4. og afklarende samtale:

- Behandlingsperspektiv, gruppebehandling eller evt. anden indsats
- Drøfte hvad der er den bedste hjælp og hvad der på nuværende tidspunkt er muligt
- Gruppebehandlingen beskrives mere detaljeret
- Orientering om hvilke andre muligheder, der er for hjælp, hvis den unge ikke er motiveret eller indenfor målgruppen

Erfaringer med forsamtalerne

Behandlernes erfaringer med forsamtalerne

Vores erfaringer er, at forsamtalerne er en brugbar metode til at hjælpe de unge og deres forældre til at erkende problemets karakter og alvorlighed, samt motivere den unge til gruppebehandling.

Af de 48 unge som deltager i forsamtalerne, vurderes de 85 % at være egnede til gruppebehandlingen. Ud fra det resultat vurderer vi, at den visitering og udskillelse, der sker i samarbejdsmodellen og telefonrådgivningen, er effektiv.

Forsamtalerne, som også har karakter af rådgivning og behandling, kan i enkelte tilfælde være en tilstrækkelig hjælp for de unge, så de ikke behøver yderligere behandling. 41 % vælger at stoppe efter de 4 forsamtaler, også selvom terapeuten anbefaler gruppebehandling.

Af registreringsskemaet fremgår det:

Unge og forældre som deltager i en eller flere forsamtaler	48
Unge der er vurderes egnet til gruppebehandling	41
Unge der starter i gruppe (en enkelt ung starter i 2 forløb)	21
Unge der sagde ja til gruppe, men der etableres ikke en 5. gruppe	3
Unge der henvises til anden indsats end gruppebehandling	14
Unge som afsluttes efter forsamtalerne uden yderligere indsats	12
Ikke besvaret	1

(Bilag 1)

Det er en stor overvindelse for de unge at indgå i et gruppebehandlings forløb. Det er lykkedes via forsamtalerne at motivere lidt over halvdelen 59 % af de egnede til at starte i gruppebehandlingen. De resterende 41 % som ikke ønsker at deltage i gruppebehandlingen, har forskellige begrundelser for at sige fra. Fravalget af gruppebehandling er dels fordi, forældrene og de unge ikke synes problemet er stort nok, eller fordi de unge ikke vil i gruppe. Enkelte af de unge ønsker i stedet individuel behandling, hvilket ikke er muligt inden for projektets ramme, hvorfor de henvises til anden indsats.

Der er 11 unge som får 1 – 5 samtaler udover forsamtalerne enten som ekstra motivering til gruppe, eller terapeutiske samtaler imens de venter på gruppebehandlingen.

Unge der får ekstra forsamtaler

1 ekstra samtale	3
3 ekstra forsamtaler	3
4 ekstra forsamtaler	2
5 ekstra forsamtaler	3

(Bilag 1)

5 af de unge, som får mellem 1 og 5 ekstra forsamtaler med henblik på motivering til gruppebehandling, ønsker alligevel ikke at starte i gruppe. Det er vores erfaring, at samtaler ud over forsamtalerne, ikke kan motivere de unge til gruppebehandling.

2 unge venter op til 145 dage inden gruppestart og tilbydes i den periode mellem 3 og 5 terapeutiske samtaler i venteperioden. Det er vores erfaring, at det er godt for de unges motivation, at holde fast i kontakten indtil gruppebehandlingen starter.

3 unge har ikke mulighed for et gruppeforløb, da den 5. gruppe ikke starter pga. projektet afsluttes. De tilbydes et individuelt behandlingsforløb.

Skønner vi, at gruppebehandlingen ikke er tilstrækkeligt i forhold til den unges problematik, anbefaler vi andre muligheder f.eks. Center for spiseforstyrrelse, egen læge, socialforvaltningen ol.

Hvis vi skønner, at den unges udvikling er alvorligt truet, og den unge og forældrene ikke er indstillede på at opsøge anden hjælp, laver vi en underretning til Skanderborg Kommunes børnefamilierådgivning.

Forældrenes erfaringer med forsamtalerne

Som tidligere beskrevet så er det de 16 forældre, hvis børn har gennemført hele gruppeforløbet, som har svaret på spørgeskemaer.

Forældrenes besvarelser viser, at forældrene generelt tillægger forsamtalerne stor betydning i forhold til at kunne støtte og hjælpe deres barn bedst muligt under gruppeforløbet. 11 forældre mener, at forsamtalerne har meget stor eller stor betydning, mens 3 mener, at de har nogen betydning. Kun en enkelt forælder mener, at de har mindre betydning.

Forældrenes vurdering af hvor stor betydning forsamtalerne i fht. at kunne støtte/hjælpe barnet (N=16)

Meget stor betydning	6
Stor betydning	5
Nogen betydning	3
Mindre betydning	1
Ingen betydning	0

(Bilag 3)

Ligeledes vurderer forældrene generelt, at deres opbakning har stor betydning for, at barnet kommer af sted til gruppebehandlingen. 14 forældre mener, at det har meget stor eller stor betydning. Kun en enkelt forælder mener, at det ingen betydning har.

Forældrenes vurdering af hvor stor betydning deres opbakning har, for at barnet kommer af sted til gruppebehandling (N=16)

Meget stor betydning	5
Stor betydning	9
Nogen betydning	1
Mindre betydning	0
Ingen betydning	1
Ved ikke	0

(Bilag 3)

De unges erfaringer med forsamtalerne

Gennemgangen af spørgeskemaer (Bilag 2) fra de 21 unge der har deltaget i gruppeforløb viser, at de unge generelt tillægger forsamtalerne betydning for deres lyst til at deltage i gruppeforløbet. 13 unge vurderer at forsamtalerne har haft meget stor eller stor betydning for deres motivation, 3 unge vurderer at det har nogen betydning, mens 3 unge vurderer, at forsamtalerne har mindre eller ingen betydning. To af de unge, der svarer, at de ikke har oplevet, at deres forældre bakker op i forhold til at få hjælp i På Sporet vurderer, at dette har hhv. mindre og ingen betydning for deres deltagelse i gruppen.

De unge vurderer dog generelt, at forsamtalerne har betydning i forhold til at forberede dem til gruppeforløbet. 11 unge mener, at forsamtalerne har meget stor eller stor betydning for at forberede dem til gruppeforløbet, 6 unge mener de har nogen betydning, mens 2 unge mener, at det ingen betydning har.

De unges vurdering af hvad forsamtalerne har betydet i forhold til deres motivation/lyst til at deltage i gruppeforløbet (N=21)

Meget stor betydning	7
Stor betydning	6
Nogen betydning	3
Mindre betydning	2
Ingen betydning	1
Ved ikke	2

(Bilag 2)

De unges vurdering af hvad forsamtalerne har betydet i forhold til at forberede dem til gruppeforløbet (N=21)

Meget stor betydning	3
Stor betydning	8
Nogen betydning	6
Mindre betydning	0
Ingen betydning	2
Ved ikke	2

(Bilag 2)

De unge udtrykker via deres citater, at de syntes det er en god ide at forløbet indledes med forsamtaler.

»Man får lige noget info om det, og vi laver jo de der mål for, hvad man skal opnå i gruppen, så det er rart lige at sætte sig ned med [projektlederen] og lige tale det hele igennem og lige få den der tid, hvor det bare handler om en selv, før man begynder at åbne ud i gruppen.«

»Det er også rart, at hun kender én, så de ikke får sådan en fuldstændig surprise, når man begynder at fortælle om sine problemer i gruppen.« (bilag 4)

Spørgeskemaerne viser, at de unge i meget stor grad oplever, at forældrene bakker dem op. Hele 18 ud af 21 unge oplever opbakning fra forældrene i form af at forældrene husker de unge på at de skal af sted, at de hjælper med transport frem og tilbage, de snakker med de unge om forløbet og generelt viser interesse omkring behandlingen. 2 unge har ikke oplevet opbakning fra forældrene.

11 af de unge vurderer, at forældrenes opbakning har meget stor eller stor betydning for deres deltagelse i gruppen. 4 unge vurderer, at det har nogen betydning, mens 2 unge mener, det har mindre betydning.

Oplever de unge, at deres forældre bakker dem op? (N=21)

Ja	18
Nej	2
Ved ikke	1
Ikke besvaret	0

(Bilag 2)

De unges vurdering af hvor stor betydning forældrenes opbakning har haft for dem? (N=18)

Meget stor betydning	6
Stor betydning	5
Nogen betydning	4
Mindre betydning	2
Ingen betydning	0
Ved ikke	1
Ikke besvaret	3

(Bilag 2)

Delkonklusion vedrørende forsamtalerne

Målene med forsamtalerne var:

- Få motiveret 6 – 8 unge til aktivt at deltage i et gruppebehandlingsforløb.
- Få kontakt og etablere et samarbejde med forældrene til de opsporede unge, hvor de som minimum bakker den unge op i at deltage i projektet.

Det er lykkedes at gennemføre forsamtaler med 48 unge, hvoraf 41 vurderes at være i målgruppen. Af de 41 unge er det lykkedes at motivere i alt 21 til gruppebehandling, dvs 5 – 6 unge pr. år. 13 af de unge vurderer, at forsamtalerne har haft meget stor eller stor betydning for deres motivation til at deltage i gruppeforløb.

Det er lykkedes at få en god kontakt med forældrene, som selv giver udtryk for at forsamtalerne har haft betydning for at kunne støtte og hjælpe deres barn under gruppebehandlingsforløbet. 11 forældre mener, at forsamtalerne har haft meget stor eller stor betydning for at kunne støtte og hjælpe deres barn.

Man kan have en formodning om at det, at man allerede inden for en uge tilbydes en samtale, har betydning for, hvor mange unge og forældre der får kontakt med projektet. Man kan ligeledes have en formodning om, at tilbuddet om samtaler til der er tilstrækkeligt mange unge til en gruppe, har betydning for, hvor mange unge der ønsker at deltage i gruppebehandlingsforløb.

Ud af de 41 unge der var i målgruppe, var der 21 der selv ønskede at blive visiteret til gruppebehandlingen. Der har således været en barriere i forhold til denne del af visiteringen. Man kan have en formodning om, at nogle af disse unge ville være mere motiveret for at indgå i en individuel behandling.

Gruppebehandling

Projektets specifikke mål vedr. gruppebehandling er:

- **at de deltagende unge opnår markant bedre trivsel og mindre selvskadende adfærd.**

Det vil sige at de unge:

- Får styrket deres selvværd og identitetsfølelse
- Oplever at de har indflydelse på deres eget liv
- Får nye handlemønstre som erstatning for de »syge«
- Kan give udtryk for egne behov og tør gå efter at få dem tilfredsstillt
- Oplever sig som del af et fællesskab
- Får mulighed for at støtte og udfordre hinanden i gruppen

Når forældrene, den unge og behandleren har besluttet, at den unge skal i gruppebehandling i På Sporet, laver de unge mål (bilag 6) for, hvad de gerne vil arbejde med i gruppebehandling. Da det er af stor vigtighed for behandlingsforløbet, at de unge er motiverede og møder hver gang, underskriver de unge en kontrakt. Kontrakten omhandler mødepligt og tavshedspligten. (bilag ?)

De unge har samtaler ca. hver 3.- 4. uge, indtil der er ca. 6 uge til en gruppe.

Vi har valgt at lave 1 lukket gruppe om året, som starter i september og slutter i foråret. Erfaringerne viser, at det passer godt i forhold til de unge at det nogenlunde følger skoleåret. Gruppen består af ca. 5 – 6 unge og 2 terapeuter. Gruppebehandling foregår i Familiehuset i Skanderborg 2 timer hver gang på en fast ugedag. De første 10 gange mødes gruppen en gang om ugen. Derefter mødes gruppen 10 gange hver anden uge, dvs. 20 gange over 30 uger.

Projektets tilgang og forståelse af gruppebehandling er inspireret af Ken Heaps bog »Gruppeteknik indenfor social- og sundhedsområdet« (Heap, 2005). Ligeledes har behandlerne begge deltaget i et uge kursus i gruppeterapi med Ken Heap, ligesom begge har udannelse og erfaringer indenfor oplevelses orienteret- og kropsterapeutisk psykoterapi.

Generelt om gruppebehandling

»Grundtanken med gruppearbejde er, at medlemmerne både kan hjælpe sig selv og hinanden ved at dele følelser og oplysninger med hinanden, ved at sammenligne holdninger og erfaringer, ved at støtte hinanden i at eksperimentere, turde løbe en risiko og ændre, ved at udveksle ideer, forslag og løsninger, ved at give hinanden modforestillinger og ved at udvikle personlige forhold indbyrdes. Endvidere præges dette til tider intense netværk af oplevelsen af jævnbyrdighed og af ofte indgående forståelse for og identifikation med hinandens livssituation.« (Heap 2005, s. 25)

»Den høje prioritering af »brug af gruppen« indebærer, at gruppens medlemmer er der for at arbejde, for at give og modtage«. »Den grundlæggende tankegang går ud på at betragte det enkelte medlem både som en unik person og som en del af en mere kompleks social organisme, der kaldes gruppen. Den gruppe, som han eller hun er en del af, er også på en hvis måde et selvstændigt, unikt socialt væsen.« »Og gruppens liv er til enhver tid et samspil mellem hver enkel klient og den »anden klient« – gruppen – som hun eller han er en del af.« (Heap 2005, s.26)

De store linjer i gruppeforløbet

Gruppebehandling er tilrettelagt ud fra nogle overordnede linjer, som hele tiden justeres og tilpasses de unge, der er i de forskellige grupper.

Opstart og etablering:

Indledende arbejdes der med at skabe en fællesskabsfølelse, et VI, det sker ved:

- En kort introduktion og præsentation af alle deltagere såvel de unge som gruppelederne
- Information om gruppeforløbet, rammer og roller
- De unge præsenterer sig selv og deres selvskade ud fra et maleri, de har malet
- De unge afklarer og deler deres individuelle målsætninger i gruppen
- Er der fælleslementer i deres individuelle målsætning?
- Identificerende elementer – kan genkende sig selv?
- Hvad vil/kan I bruge gruppen til i forhold til de personlige målsætninger?

Fagligt fokus:

- Gruppeledere er tydelige og aktive i den indledende fase
- Officielle og uofficielle normer for gruppen dannes
- Gruppelederne har en særlig opmærksomhed på gruppens struktur, hvem har hvilke roller, samt hvor de hver især er i deres udvikling

Mellemfase 1:

Her arbejdes med de unges personlige mål og udvikling i gruppen.

- De unge arbejder med deres hverdagsproblemer og besværligheder
- De udveksler erfaringer
- De støtter og udfordrer hinanden i deres personlige udvikling

Fagligt fokus:

- Gruppeledere er rollemodeller og holder fast i de tydelige rammer
- Der er stort fokus på gruppedynamikken, ackting in, og gruppelederne er mindre aktive
- Gruppelederne præsenterer temaer som f.eks., hvem er jeg, relationer i familien, venner, grænser, konflikthåndtering, strategier, følelser, som der arbejdes med
- Metoder udover samtale: Male, tegne, bevægelse, afspænding, musik, drømmerejser, undervisning, mv.

Midtvejsevaluering:

- Hvad har de unge fået ud af gruppebehandlingen indtil nu ud fra deres personlige mål?
- Hvad vil de arbejde videre med?
- Hvad ser forældrene af forandringer?

Mellemfase 2:

Her arbejdes der videre med de unges reviderede mål og personlige udvikling i gruppen

- De unge arbejder med deres hverdags problemer og besværligheder
- Udveksler erfaringer
- Støtter og udfordrer hinanden i deres personlige udvikling

Fagligt fokus:

- Selvskade generelt, samt de unges personlige selvskade
- Drømme og håb for fremtiden om 1-5-10 år
- Selvindsiget og selvforvaltning
- Mere udgangspunkt i de unges temaer

Slutevaluering:

- Hvad har de fået ud af gruppebehandlingen?
- Hvad vil de holde fast i?
- Hvad ser forældrene af forandringer?
- Hvad har de brug for fremover?

Afslutningsfasen:

Handler om at få afsluttet og sagt farvel:

- Til hinanden
- Til gruppen, til forløbet og til gruppebehandlerne
- At de unge får vendt opmærksomheden mod noget nyt

Struktur for gruppeterapien

Med henblik på at skabe en tryk og tydelig ramme for gruppebehandlingen har vi fastlagt et program, som i store træk er uændret gennem hele behandlingsforløbet. Desuden forsøger vi, at understøtte en tryk atmosfære ved at præsentere nogle normer og forventninger, som vi har til gruppen.

Normer og forventninger til gruppen.

- Alle følelser er tilladt
- Der kan snakkes om alt
- Alle forholder sig til sig selv
- Alle forholder sig til hinanden
- Alle møder hver gang
- Alle kommer til tiden
- Tavshedspligten overholdes
- God omgangstone
- Ingen mobiltelefoner

Dagsprogram:

- Kl.16 start i gruppelokalet
Velkommen og dagens program
- Goddag runde
Hvordan har du haft det siden sidst og eventuelle reaktioner fra sidste gang
Hvordan har du det lige nu og hvad er du optaget af
- Arbejde i gruppen
Arbejde med planlagte temaer eller temaer som opstår i gruppen
- Logbog
Skrive hvordan det var, det vi arbejdede med og om der var noget der gjorde specielt indtryk
- Farvel runde
Hvordan har det været i dag?
Er der noget der har gjort specielt indtryk?
- Kl. 18 slut for gruppe

Forberedelse til gruppebehandling:

Inden gruppeterapien planlægges indhold for gruppebehandlingen og behandlingsstrategi for hver af de unge. Efter hver gruppeterapi reflekterer og udvikler vi i forhold til gruppeprocesser, den enkelte unge, samt vores samspil med gruppen, hinanden og de unge hver i sær.

Ovenstående sammenholdt med supervision ved børne- og ungepsykiater og gruppeterapeut Susanne Kristensen dannes grundlaget for en behandlingsvinkel.

Det har været både meget værdifuldt og brugbart for projektet, at have supervision med en professionel børne- og ungepsykiater. Supervisionen har bistået i at vurdere gruppebehandlingen, behandlingsstrategien i forhold til de enkelte unge samt vurdere symptomer og risiko for selvmord.

Supervisionen har haft en hyppighed af 10 gange pr. år i fire år.

Metoder

Det vægtes højt, at de unge lærer at udtrykke sig personligt på forskellig vis. Samtale er den primære udtryksform, sekundære udtryksformer kan være at male, tegne, skrive og kropsudtryk.

Samtale: I samtalen med de unge i gruppen vægter vi, at de udtrykker sig personligt. De øver sig i at tale om sig selv, deres følelser og behov, gerne ud fra konkrete betydningsfulde situationer. Der er en goddag og farvel runde, hvor alle får mulighed for at udtrykke sig.

Billeder: De unge maler et billede på lærred, når de starter og når de slutter. Billedet er tænkt, som et visuelt, nonverbalt udtryk for deres bevidste og ubevidste udtryk. Billedet bruges, som en del af deres præsentation i starten af behandlingsforløbet. Ved den afsluttende evaluering bruges billederne til at anskueliggøre udviklingen og bevægelsen fra start til slut (bilag 9).

Logbog: De unge får udleveret en personlig bog, som er helt deres egen. Den bruges hver gang, så de selv kan skrive tanker og betydningsfulde ting ind, f.eks. noget som de selv eller andre i gruppen har sagt, eller bare noget de gerne vil huske. Fantasirejser, afspænding og andre kropsøvelser: Bruges på en måde, så de unge får mulighed for at »mærke sig selv«, lære egen krop og følelser at kende, finde ro og blive bevidste om deres kropsreaktioner og udtryk.

Temaer: Der er hver gang et tema med udgangspunkt i den konkrete gruppes unge. I starten af gruppebehandlingen ligger temaerne ret fast, med henblik på at de unge får arbejdet med nogle grundlæggende emner. Senere i forløbet tages de unges egne temaer op (bilag 8).

Evalueringer: Efter de første 10 gange laves en midtvejsevaluering, hvor de unge bliver interviewet enkeltvis i gruppen ud fra deres individuelle mål. De udfordres af terapeuterne og de andre i gruppen. Terapeuterne laver en skriftlig evaluering ud fra en anerkendende tilgang til hver enkelt person.

Der afholdes efterfølgende et møde med forældrene og den unge enkeltvis, hvor de unge gentager deres evaluering, og forældrene fortæller, hvilke forandringer de ser.

Det samme gentages ved en slutevaluering, hvor vi også bruger malerierne samt taler om fremtiden.

Nogle unge har det så godt, at de kan slutte helt efter gruppeforløbet. For andre unge anbefaler vi en anden indsats. F.eks. familiebehandling eller individuelle samtaler til den unge.

Erfaringer med gruppebehandlingen

Behandlernes erfaringer med gruppebehandlingen

På Sporet har i projektperioden gennemført 4 gruppeforløb. Der var 5 til 6 unge i hver gruppe, og sammenlagt 21 unge er startet i gruppebehandling.

For at sikre en let tilgang til På Sporet og mindst mulig modstand og stigmatisering hos de unge er behandlingen placeret i nærmiljøet. Vi vurderer, at nærhedsprincippet afdramatiserer og mindsker de unges og forældrenes modstand, samt gør det muligt for de unge selv at transportere sig. De unge har dog et vist forbehold for, om der er nogen de kendte i gruppen.

»Jeg synes fra starten det var en rigtig god ide med en terapigruppe, fordi jeg havde prøvet så meget andet. [...] Men jeg var også rimelig nervøs for, at mine problemer var alt for små i forhold til de andres og tænkte, om folk havde det meget værre end mig.«

En anden overvejelse for pigerne var bekymringen for, om de måske kendte nogen i gruppen.

»Jeg var også bange for, at jeg kendte nogen. [...] hvis der så sidder en man kender, og man skal sidde og fortælle om sit liv, det er sådan lidt...ejjj« (bilag 4)

Gruppestørrelse og medlemmer

For at kunne motivere og visitere 5 - 6 unge er det nødvendigt at have forsamtaler med 11 - 13 unge, da det kun er ca. halvdelen af de egnede, som vil i gruppebehandling.

Det er vores erfaring, at der som minimum skal være 5 og helst 6 unge i gruppen for at skabe en tilstrækkelig dynamik i gruppebehandlingen, og for at gruppen ikke bliver for sårbar ved evt. fravær.

Der har været 20 piger og en dreng i behandling. Det foretrækkes, at der som minimum er 2 drenge i samme gruppe, for at drengene ikke oplever sig som en minoritet. Vi har gode erfaringer med rene pigegrupper, da piger i denne alder har et behov for at tale om deres forhold til drenge og til deres seksualitet.

Aldersspredningen i gruppen har betydning for gruppebehandlingen. Vi erfarede, at de yngste har et større behov for undervisning og guidning, hvorimod de ældre piger har mere glæde af den procesorienterede og reflekterende samtale. Der har været grupper med stor aldersspredning og vi ville foretrække at opdele gruppebehandlingen aldersmæssigt for at matche de unges udviklingstrin bedre.

I starten prøvede vi at have en delvis åben gruppe. Erfaringen var, at hver gang der kommer et nyt gruppemedlem, startede gruppeprocessen forfra. Der gik en del tid med at integrere det nye medlem og genskabe trygheden i gruppen. Da På Sporet er et tidsmæssigt afgrænset behandlingsforløb, er lukkede grupper at foretrække til denne sårbare målgruppe.

Gruppestrukturen

Forskellige intervaller i gruppebehandlingen er afprøvet, og erfaringen viser, at 10 gange 2 timer hver uge og efterfølgende 10 gange 2 timer hver 14. dag er en god struktur. De unge har i opstartsfasen behov for et mere intenst forløb, dels for at etablere sig som gruppe og fordi de på dette tidspunkt har et større behov for at arbejde med sig selv. Efter de første 10 gange har de udviklet nogle kompetencer, som de så afprøver, når de har længere interval mellem gruppebehandlingen.

»Det bånd vi har imellem os, det kan man ikke nå at få på 10 gange, det var først efter fem gange, det begyndte at blive virkelig, virkelig godt imellem os. Og så skal man jo også udvikle sig. Altså først skal vi have et bånd til hinanden, og så kan man begynde at udvikle sig.« (bilag 4)

Erfaringen viste at det passer godt til de unge, at gruppeforløbet følger skoleåret, med opstart om efteråret og afslutning i foråret.

2 timers gruppebehandling har passeret til gruppestørrelser på 5-6 unge. Hvis gruppen bliver mindre, og især hvis det er den yngste aldersgruppe, kan mindre tid være mere optimalt.

Den tydelige struktur i behandlingen, f.eks. det fastlagte og enslydende program, har efter vores vurdering haft en positiv betydning for trygheden i gruppen. Det har virket på denne

målgruppe af følsomme unge, som generelt har et højt angstniveau. I slutningen af behandlingsforløbet blev de unge i højere grad udfordret til at have mere indflydelse på temaet i behandlingen, men ikke på programmets struktur.

Den skriftlige kontrakt, hvor de unge og gruppelederne gensidigt forpligter sig til at overholde tavshedspligten og fremmøde, samt gennemgang af gruppenormer, har bevirket at der ikke har været problemer ang. overholdelse af tavshedspligten og fremmødet har været stort. Ligeledes har det medvirket til at skabe en gensidig tillid og tryghed i gruppen.

»Det er rart, at det ikke lige pludselig er sådan, at hele Skanderborg Kommune ved, hvad det er for problemer, man går og har.«

»Vi har tit sagt noget i gruppen, som bare skal blive i gruppen. Og det behøver personen ikke en gang sige, det kan man bare høre.« (bilag 4)

Gruppebehandlingen

Det er erfaringen, at de unges skriftlige formulering af mål og delmål samt de 2 malerier ved opstart og afslutning af behandlingen har hjulpet den unge til at definere, hvem de er, og hvordan de har det. Mål og malerierne har sammen med de skriftlige og mundtlige tilbagemeldinger fra gruppen hjulpet den unge til, at se og anerkende den personlige udvikling de har opnået ved deres arbejde i gruppen.

»Det bedste ved at være i gruppen, det er også at åbne øjnene for, at man ikke er den eneste, der sidder og har det dårligt.«

»Jeg fandt ud af meget hurtigt, at der ikke behøver at være en grund til, at man har det, som man har det. For det var det, jeg havde det allermest dårligt over nogle gange, det var, at jeg jo ikke havde nogen grund til at have det så dårligt. Så føler man sig som et mislykket menneske, hvorfor kan jeg ikke bare være glad? Men her i gruppen, der kunne alle være glade, og alle kunne grine, og alle kunne græde.« (bilag 4)

I behandlingen er det vægtet højt, at de unge får øget bevidstheden om egne behov, grænser og følelser, samt øvet sig i at udtrykke sig personligt. Vi har haft gode erfaringer med at benytte både sproglige, skriftlige, kropslige, kreative og emotionelle udtryksformer i behandlingen. De unge er meget forskellige i deres evne til at reflektere og udtrykke sig verbalt og skriftligt, hvorfor de mere ubevidste udtryksformer, som tegning og kropsøvelser, har været gode redskaber til at styrke deres selvværd og identitet.

»Jeg synes det var godt, dengang vi malede billeder ... Jah, det var det bedste!«

»Også da vi skulle male dem for anden gang og se billederne, der var der virkelig stor forskel på dem.«

»Man kunne se, hvor meget man havde rykket sig fra den dag, man kom.«

»Nogen gange kan det være svært at mærke det på sig selv, især hvis man har en dårlig dag. Men når man ser på det der billede, så er det bare sindssygt at se, hvor meget man har rykket sig«

»Også at se, hvor meget de andre har rykket sig.«

»Og også fordi man får det med hjem, og så kan man hænge det op, det der billede, og så kan man se, hvor glad man er – og så kan man tænke: hey, jeg er faktisk nået langt!« (bilag 4)

De grundlæggende temaer for behandlingen er gået igen fra gruppe til gruppe, men det har været nødvendigt at tilpasse temaerne til de forskellige grupper og gruppemedlemmernes forskellige udviklingstrin. Nogle grupper har haft behov for mere undervisning og guidning, mens andre grupper har arbejdet mere reflekterende.

Vi har i behandlingen vekslet mellem individuel terapi i gruppe, hvor gruppelederne har arbejdet med den enkelte unge, og gruppeterapi hvor gruppen i højere grad har udfordret hinanden.

Det har været en stor udfordring at få denne målgruppe af unge, som er indadvendte og tilbageholdende, til at bringe sig selv i spil i gruppen. I takt med gruppelederne har udviklet mere erfaring, er det i højere grad lykket at bringe gruppe-medlemmernes øvepunkter i spil inde i gruppen (acting inn) frem for at tale om, hvordan de har det med andre uden for gruppen (acting out).

»De er bare overhovedet ikke sådan...totalt professionelle overfor os. De er fuldstændige almindelige overfor os. De snakker til os som om, det var nogen, vi havde kendt i flere år.«

»Det er ikke sådan det der typisk psykologi: Nå, hvordan har du det så med det? Det er mere afslappet.«

»Så kan man virkelig åbne sig, når de også åbner sig.«

Og man tør også at fortælle om sin egen familie, når de også gør det. [...] så bliver det nemmere at forklare.

»Selvom man sidder og snakker om utrolig alvorlige ting, så måtte vi gerne fnise, hvis vi var i godt humør.«

»Man kunne bare være fuldstændig, som man lige havde brug for.«

»Det var ikke sådan, at vi bare består af en klub, hvor vi bare skal være grædekoner.« (bilag 4)

5 af de 21 unge som startede i gruppebehandling stoppede inden gruppen var afsluttet, 1 efter aftale, da hun skulle på efterskole. Det viste sig, at 3 af de sidste 4 der ikke gennemførte gruppeforløbet, var blevet visiteret selvom de ikke var helt motiverede. Alle 4 blev henvist til anden indsats, da det vurderes at de stadig havde behov for støtte.

Midtvejsevalueringerne og den afsluttende evaluering har været særdeles effektive metoder til at understøtte den unges udvikling. Vi har benyttet en anerkendende tilgang ved evalueringerne og har forstørret selv den mindste positive udvikling som en del af en vigtig proces. Denne tilgang har vist sig at give de unge og forældrene et godt afsæt til videre udvikling. Det er vores vurdering, at forældrenes deltagelse i

evalueringen og deres oplevelse af de unges personlige arbejde med selvværd, identitet og indflydelse på eget liv, har støttet de unge i det videre arbejde. Dette har også hjulpet forældrene til at bakke deres barn op på en hensigtsmæssig og sund måde.

»Det hjalp også virkelig, det der med, at hver gang de synes, man havde gjort noget godt i forhold til det med selvsikring og komme videre, så roste de en helt vildt, også selvom man måske selv tænkte, at det var egentlig godt, så roste de sådan, at man virkelig blev klar over, at ok det var en god ting, det der jeg gjorde. Dét hjalp virkelig.«

»Før der turde jeg ikke gå ud på gaden, jeg turde ikke gå uden for mit hus alene, altså jeg begyndte at græde, når jeg kom uden for døren bare. Og nu er det bare sådan, at når jeg går, så går jeg med hovedet højt og er ligeglad. I kan bare kigge! Der har det også hjulpet utrolig meget!« (bilag 4)

Efterbehandling

Ifølge registreringsskemaet (bilag 1) startede 21 unge i gruppebehandling og 16 unge gennemførte forløbet.

Ud af de 16 der gennemførte forløbet blev 9 (56%) henvist til anden indsats efter gruppebehandling.

Dvs. at lidt over halvdelen af de unge efter 20 ganges gruppebehandling havde behov for yderligere støtte.

Pigerne er enige om, at en væsentlig forskel fra før gruppeforløbet er, at de nu har fået fremtidsanker. Som en af pigerne siger:

»Jeg er begyndt at kigge mig for, når jeg går over vejen.« (bilag 4)

Forældrenes erfaringer med gruppebehandlingen

Forældrene giver generelt udtryk for, at de har oplevet et fint samarbejde med På Sporet. 15 forældre mener, at det har været meget godt eller godt. Kun en enkelt forælder har oplevet, at samarbejdet har været mindre godt.

Hvordan har forældrene oplevet samarbejdet med På Sporet?

Meget godt	8
Godt	7
Hverken/eller	0
Mindre godt	1
Dårligt	0
Ved ikke	0

(Bilag 3)

Forældrenes vurdering af projektets betydning

Samlet set vurderer 13 forældre, at projektet har haft en meget stor eller stor betydning i forhold til at hjælpe deres barn. 2 forældre vurderer, at det har haft nogen betydning, mens en enkelt forælder vurderer, at projektet kun har haft en mindre betydning.

Forældrenes vurdering af hvor stor betydning På Sporet har haft i forhold til at hjælpe deres barn?

Meget stor betydning	10
Stor betydning	3
Nogen betydning	2
Mindre betydning	1
Ingen betydning	0
Ved ikke	0

(Bilag 3)

De unges erfaringer med gruppebehandlingen

Med henblik på at belyse/måle projektets specifikke mål, om at gruppebehandling skal skabe markant bedre trivsel hos de deltagende unge og mindre selvskadende adfærd, er opfyldt, er de unge blevet bedt om at svare på en række spørgsmål vedr. deres trivsel. Der er 21 besvarelser fra de unge før gruppestart og 16 besvarelser efter gruppeforløb (Bilag 2). De færre besvarelser i efter målingen betyder naturligvis at sammenligningen må tages med et forbehold, ligesom det i øvrigt er små tal vi opererer med. Besvarelserne skal derfor ses som tendenser snarere end dokumenterede effekter.

Fravær i skolen

Et parameter på de unges trivsel er omfanget af fravær i skolen. Der kan ses en tendens til, at de unges skolefravær er blevet mindre i løbet af gruppeforløbet. 38% af de unge har fravær oftere end en gang om ugen eller ca. en gang om ugen før gruppestart, mens det kun gælder for 25 % af de unge efter gruppeforløbet. 19% af de unge havde fravær ca. hver 14. dag før gruppestart, mens det kun er 12,5 % af de unge efter forløbet.

Hvor ofte har de unge fravær i skolen?

	Ved gruppestart (N=21)	Ved gruppeophør (N=16)
Oftere end en gang om ugen	1 ~ 5%	1 ~ 6%
Ca. en gang om ugen	7 ~ 33%	3 ~ 19%
Ca. en gang hver 14. dag	4 ~ 19%	2 ~ 12,5%
Ca. en gang om måneden	3 ~ 14%	4 ~ 25%
Aldrig	4 ~ 19%	3 ~ 19%
Ved ikke	2 ~ 10%	2 ~ 12,5%
Ikke besvaret	0 ~ 0%	1 ~ 6%

(Bilag 2)

Fritidsinteresser

I forhold til fritidsinteresser er der ingen nævneværdig forskel på før og efter gruppeforløbet. Hvilket kunne tyde på, at omfanget af denne målgruppe unges fritidsinteresser ikke har en direkte sammenhæng med deres trivsel indenfor dette tidsrum. De unge kategoriserer sig primært i 2 grupper: Flere gange om ugen eller sjældnere end en gang om måneden.

Hvor ofte dyrker de unge fritidsinteresser?

	Ved gruppestart (N=21)	Ved gruppeophør (N=16)
Hver dag	1 ~ 5%	0 ~ 0%
Flere gange om ugen	8 ~ 38%	9 ~ 56%
Ca. en gang om ugen	2 ~ 10%	1 ~ 6%
Ca. hver 14. dag	1 ~ 5%	0 ~ 0%
Ca. en gang om måneden	1 ~ 5%	1 ~ 6%
Sjældnere	8 ~ 38%	4 ~ 25%
Ved ikke	0 ~ 0%	1 ~ 6%

(Bilag 2)

Sammen med venner

Et andet parameter for de unges trivsel er, hvor ofte de er sammen med deres venner uden for skoletiden. Her fremgår det af spørgeskemaerne, at omfanget af unges samvær med venner ikke i særlig grad har forandret sig under gruppeforløbet. De unge er generelt ofte sammen med deres venner, for 13 unge er det hver dag eller flere gange om ugen både før og efter gruppeforløbet. Man kan have en formodning om at denne gruppe af unge, på trods af deres mistrivsel, er gode til at være sammen med vennerne. Dette skal dog nok ikke tolkes som om, at de har det godt, men måske mere som en facade.

Hvor ofte er de unge sammen med venner (uden for skoletid)

	Ved gruppestart (N=21)	Ved gruppeophør (N=16)
Hver dag	6 ~ 29%	4 ~ 25%
Flere gange om ugen	7 ~ 33%	9 ~ 56%
Ca. en gang om ugen	5 ~ 24%	1 ~ 6%
Ca. hver 14. dag	0 ~ 0%	1 ~ 6%
Ca. en gang om måneden	1 ~ 5%	0 ~ 0%
Sjældnere	2 ~ 10%	0 ~ 0%
Ved ikke	0 ~ 0%	1 ~ 6%

(Bilag 2)

Ensomhed

De unges vurdering af hvor ofte de føler sig ensomme viser, at der er sket en forandring i løbet af gruppeforløbet. 11 unge (52%) beskriver, at de føler sig ensomme hver dag eller flere gange om ugen før gruppebehandlingen, mens dette kun er tilfældet for 2 unge (13%) efter forløbet. 3 unge (14%) følte sig ensomme ca. en gang om ugen før gruppeforløbet, mens det kun er 1 ung (6%) efter gruppeforløbet.

Hvor ofte føler de unge sig alene/ensomme?

	Ved gruppestart (N=21)	Ved gruppeophør (N=16)
Hver dag	4 ~ 19%	0 ~ 0%
Flere gange om ugen	7 ~ 33%	2 ~ 13%
Ca. en gang om ugen	3 ~ 14%	1 ~ 6%
Ca. hver 14. dag	1 ~ 5%	0 ~ 0%
Ca. en gang om måneden	1 ~ 5%	3 ~ 19%
Sjældnere	5 ~ 24%	8 ~ 50%
Ved ikke	0 ~ 0%	2 ~ 13%

(Bilag 2)

Motion

Det er vanskeligt at lave en entydig analyse af betydningen af, hvor ofte de unge dyrker motion, idet man må formode, at de spiseforstyrrede ikke har godt af at dyrke motion flere gange om dagen, og at cutterne vil have glæde af øget motion, som stimulerer endorfinbalancen.

Der er ikke de store forandringer før og efter gruppebehandlingen. Man kan dog i tallene se en vag tendens til, at de unge bliver mindre ekstreme i deres motionsvaner. Der er færre, som dyrker motion dagligt, og færre som dyrker motion sjældent.

Hvor ofte dyrker de unge motion

	Ved gruppestart (N=21)	Ved gruppeophør (N=16)
Flere gange om dagen	3 ~ 14%	1 ~ 6%
Hver dag	0 ~ 0%	1 ~ 6%
Flere gange om ugen	4 ~ 19%	4 ~ 25%
Ca. en gang om ugen	6 ~ 29%	7 ~ 44%
Ca. hver 14. dag	2 ~ 10%	0 ~ 0%
Ca. en gang om måneden	1 ~ 5%	1 ~ 6%
Sjældnere	2 ~ 10%	1 ~ 6%
Ved ikke	3 ~ 14%	1 ~ 6%

(Bilag 2)

Opkastninger

Et parameter der også er relevant at kigge på er, hvor ofte de unge kaster op, da dette kan være en problemstilling for unge i denne målgruppe. De unges besvarelser viser, at mens der før gruppebehandlingen var 5 unge (24%), der kastede op hver dag eller flere gange om ugen, var der ingen af de unge, der gjorde det så hyppigt efter forløbet.

Hvor ofte kaster de unge op?

	Ved gruppestart (N=21)	Ved gruppeophør (N=16)
Flere gange om dagen	0 ~ 0%	0 ~ 0%
Hver dag	1 ~ 5%	0 ~ 0%
Flere gange om ugen	4 ~ 19%	0 ~ 0%
Ca. en gang om ugen	0 ~ 0%	1 ~ 6%
Ca. hver 14. dag	1 ~ 5%	2 ~ 13%
Ca. en gang om måneden	8 ~ 38%	6 ~ 38%
Sjældnere	6 ~ 29%	5 ~ 31%
Ved ikke	1 ~ 5%	2 ~ 13%

(Bilag 2)

Skære i sig selv

6 unge (29%) angiver, at de skærer i sig selv hver dag eller flere gange om ugen før gruppeforløbet, mens ingen af de unge skærer i sig selv så hyppigt efter gruppeforløbet. 5 unge (24%) skar i sig selv ca. en gang om ugen før, mens det kun er 2 unge (13%) efter gruppeforløbet. Der kan således ses en markant ændring i, hvor ofte de unge skærer i sig selv. 2 unge (10%) skar sig sjældnere end en gang om måneden før gruppeforløbet, mens det er 4 unge (25%) efter gruppeforløbet.

Hvor ofte skærer de unge i sig selv?

	Ved gruppestart (N=21)	Ved gruppeophør (N=16)
Flere gange om dagen	0 ~ 0%	0 ~ 0%
Hver dag	1 ~ 5%	0 ~ 0%
Flere gange om ugen	5 ~ 24%	0 ~ 0%
Ca. en gang om ugen	5 ~ 24%	2 ~ 13%
Ca. hver 14. dag	2 ~ 10%	2 ~ 13%
Ca. en gang om måneden	4 ~ 19%	5 ~ 31%
Sjældnere	2 ~ 10%	4 ~ 25%
Ved ikke	2 ~ 10%	3 ~ 19%

(Bilag 2)

De unges samvær med andre

Under markørerne for de unges samvær med andre er der ikke så markante forbedringer som under eksempelvis »ensomhed«, »fravær fra skole«, »opkastninger« og »skære i sig selv«. Dog kan man sige, at det ser ud til, at der er flere unge før forløbet der »sjældnere end en gang om måneden« laver ting de godt kan lidt sammen med andre. Der er 32 markeringer (31%) af »sjældnere end en gang om måneden« før gruppeforløb mod kun 8 markeringer (10%) efter gruppeforløbet. Så selv om der er færre unge der har udfyldt efter - spørgeskemaet er der en klar tendens, der viser at de har det bedre.

Hvor ofte laver de unge noget de kan lide samme med andre? Ved gruppe-start (N=21)

	Med mor	Med far	Med søskende	Med hele familien	Med venner
Hver dag	0 ~ 0%	0 ~ 0%	2 ~ 10%	0 ~ 0%	7 ~ 33%
Et par gange om ugen	7 ~ 33%	2 ~ 10%	2 ~ 10%	1 ~ 5%	4 ~ 19%
Ca. en gang om ugen	2 ~ 10%	3 ~ 14%	3 ~ 14%	2 ~ 10%	3 ~ 14%
Ca. hver 14. dag	2 ~ 10%	3 ~ 14%	1 ~ 5%	1 ~ 5%	3 ~ 14%
Ca. en gang om måneden	4 ~ 19%	3 ~ 14%	2 ~ 10%	3 ~ 14%	1 ~ 5%
Sjældnere	4 ~ 19%	8 ~ 38%	9 ~ 43%	10 ~ 48%	1 ~ 5%
Ved ikke	1 ~ 5%	1 ~ 5%	2 ~ 10%	2 ~ 10%	1 ~ 5%
Ikke besvaret	1 ~ 5%	1 ~ 5%	0 ~ 0%	1 ~ 5%	1 ~ 5%

(Bilag 2)

Hvor ofte laver de unge noget de kan lide samme med andre? Ved gruppe-ophør (N=16)

	Med mor	Med far	Med søskende	Med hele familien	Med venner
Hver dag	0 ~ 0%	0 ~ 0%	0 ~ 0%	1 ~ 6%	8 ~ 50%
Et par gange om ugen	4 ~ 25%	4 ~ 25%	5 ~ 31%	0 ~ 0%	5 ~ 31%
Ca. en gang om ugen	3 ~ 19%	4 ~ 25%	1 ~ 6%	0 ~ 0%	1 ~ 6%
Ca. hver 14. dag	2 ~ 13%	0 ~ 0%	4 ~ 25%	1 ~ 6%	0 ~ 0%
Ca. en gang om måneden	4 ~ 25%	5 ~ 31%	3 ~ 19%	6 ~ 38%	1 ~ 6%
Sjældnere	0 ~ 0%	2 ~ 13%	1 ~ 6%	4 ~ 25%	1 ~ 6%
Ved ikke	3 ~ 19%	1 ~ 6%	2 ~ 13%	3 ~ 19%	0 ~ 0%
Ikke besvaret	0 ~ 0%	0 ~ 0%	0 ~ 0%	1 ~ 6%	0 ~ 0%

(Bilag 2)

Konflikter

Det ser ud til, at der også kan spores en vis positiv forandring i de unges konflikt-mønstre. Der er før gruppeforløbet 20 markeringer (19%) »konflikter hverdag« eller »et par gange om ugen«, mens det kun er 7 markeringer (9%), i det omfang efter gruppeforløbet. Så selv med forskellen i antal af besvarelser er der en tendens. F.eks. er der 8 markeringer (8%) af daglige konflikter før forløbet, mens ingen angiver at have daglige konflikter efter gruppeforløbet.

Hvor ofte oplever de unge at have konflikter med andre? Ved gruppe-start (N=21)

	Med mor	Med far	Med søskende	Med hele familien	Med venner
Hver dag	3 ~ 14%	2 ~ 10%	2 ~ 10%	0 ~ 0%	1 ~ 5%
Et par gange om ugen	2 ~ 10%	3 ~ 14%	4 ~ 19%	1 ~ 5%	2 ~ 10%
Ca. en gang om ugen	8 ~ 38%	1 ~ 5%	5 ~ 24%	0 ~ 0%	2 ~ 10%
Ca. hver 14. dag	3 ~ 14%	4 ~ 19%	1 ~ 5%	1 ~ 5%	1 ~ 5%
Ca. en gang om måneden	2 ~ 10%	4 ~ 19%	1 ~ 5%	5 ~ 24%	3 ~ 14%
Sjældnere	2 ~ 10%	4 ~ 19%	6 ~ 29%	12 ~ 57%	9 ~ 43%
Ved ikke	1 ~ 5%	2 ~ 10%	1 ~ 5%	1 ~ 5%	2 ~ 10%
Ikke besvaret	0 ~ 0%	1 ~ 5%	1 ~ 5%	1 ~ 5%	1 ~ 5%

(Bilag 2)

Hvor ofte oplever de unge at have konflikter med andre? Ved gruppe-ophør (N=16)

	Med mor	Med far	Med søskende	Med hele familien	Med venner
Hver dag	3 ~ 14%	2 ~ 10%	2 ~ 10%	0 ~ 0%	1 ~ 5%
Et par gange om ugen	2 ~ 10%	3 ~ 14%	4 ~ 19%	1 ~ 5%	2 ~ 10%
Ca. en gang om ugen	8 ~ 38%	1 ~ 5%	5 ~ 24%	0 ~ 0%	2 ~ 10%
Ca. hver 14. dag	3 ~ 14%	4 ~ 19%	1 ~ 5%	1 ~ 5%	1 ~ 5%
Ca. en gang om måneden	2 ~ 10%	4 ~ 19%	1 ~ 5%	5 ~ 24%	3 ~ 14%
Sjældnere	2 ~ 10%	4 ~ 19%	6 ~ 29%	12 ~ 57%	9 ~ 43%
Ved ikke	1 ~ 5%	2 ~ 10%	1 ~ 5%	1 ~ 5%	2 ~ 10%
Ikke besvaret	0 ~ 0%	1 ~ 5%	1 ~ 5%	1 ~ 5%	1 ~ 5%

(Bilag 2)

Langtidseffekter af gruppeforløbet

Stud. Cand. Soc. Marianne Ø. Jørgensen konkludere på baggrund af et semi-struktureret interview med to unge, som har gennemført gruppeforløbet, at behandlingsstrategien har været succesfuld.

Marianne Ø. Jørgensen har fundet at de positive effekter af gruppebehandlingen er tydelig også 3 år efter. De 2 unge kan beskrive konkrete positive og virksomme mekanismer, der kan knyttes specifikt til de anvendte behandlingsmetoder og i særdeleshed til gruppebehandling, som metode. (bilag 10)

Delkonklusion vedrørende gruppebehandlingen

Målene med gruppebehandlingen var:

- At de deltagende unge opnår markant bedre trivsel og mindre selvskadende adfærd.

Til at belyse udviklingen hos de unge konkluderes her på fire af de mest markante ovenfor nævnte parametre for de unges trivsel; fravær i skolen, ensomhed, kaste op, skære i sig selv.

Ved projektets start var der 52% af de unge, der havde fravær i skolen en gang om ugen eller hver 14. dag. Ved projektets slutning var det 31,5%.

Ved projektets start var der 66% af de unge, der angav, at de var ensomme hver dag, fra flere gange om ugen til en gang om ugen. Ved projektets slutning var det 19% af de unge, hvoraf ingen var ensom hver dag.

Ved projektets start var der 24% af de unge, der angav, at de kastede op hver dag eller flere gange om ugen. Ved projektets afslutning var det 0.

Ved projektets opstart var der 53% af de unge, der angav, at de skar i sig selv fra ca. én gang om ugen til flere gange om ugen. Ved projektets afslutning var det 13%.

81% af forældrene til de unge som havde gennemført gruppeforløbet vurderer, at projektet har haft en meget stor eller stor betydning i forhold til at hjælpe deres barn.

På baggrund af ovenstående tal kan man konkludere, at det er lykkedes at skabe bedre trivsel og mindre selvskadende adfærd hos de unge i gruppen. Markørerne omkring skolefravær, ensomhed, kaste op og skære i sig selv ser ud til at være der, hvor der er sket den mest markante forbedring hos de unge. Markørerne omkring samvær med andre unge og motion er vanskeligere at aflæse i forhold til om der er sket forbedringer.

Hovedkonklusion

Flere af de unge fortæller i gruppeinterviewet, at de tidligere havde selvmordstanker. Hvis de ikke havde fået tilbud om gruppebehandling frygter de, at de ville have endt i et selvmordsforsøg.

»For at være ærlig... jeg er ikke sikker på, at jeg .. det ville bare .. når jeg tænker på det, er jeg ikke sikker på, at jeg ville være her«

»Jeg tror, jeg ville have fortsat med at lukket det inde, jeg gik sådan og lukkede mig totalt inde, jeg havde for eksempel selvmordstanker på et tidspunkt. [...] Jeg turde ikke sige noget til min forældre, jeg var bange for at gøre dem ked af det.«

»Det havde jeg nemlig også, og jeg er bange for, at jeg ville have gjort det ordentlig.«

»Jeg er altså også bange for, at hvis jeg ikke havde prøvet at gøre selvmord, så er jeg bange for, at jeg var endt i alkoholmisbrug eller stoffer. Til sidst ville det cutteri ikke være rus nok. Og så ville jeg bare drikke mig fuld hele tiden.«

»Jeg tør ikke tænke på hvor langt ud, jeg ville være kommet.«

»Jeg tror ikke, jeg ville have været her i dag. Fordi hver dag, altså når der kørte en bil forbi, det eneste jeg tænkte på, det var, »nu skal det bare slutte«. Jeg havde ikke nogen gode dage, overhovedet!« (bilag 4)

Som de unge ganske rigtigt konstaterer i disse citater, har det haft stor betydning for deres videre vej frem, at de kom i kontakt med projektet. Det forekommer rimeligt på den baggrund at konkludere, at projektet på Sporet på mange punkter har formået at indfri det overordnede formål:

At udvikle metoder til forebyggelse, opsporing og tidlig indsats overfor unge mellem 13 – 18 år med selvskadende adfærd.

På baggrund af de tre delkonklusioner kan man samlet konkludere, at projektet er lykkedes med at udvikle en samarbejdsmodel til opsporing af unge der mistrives og viser tegn på selvskade. Samt udarbejde en metode i forsamtalerne, hvor både de unge og deres forældre bliver motiveret til, at den unge skal deltage i gruppebehandling. Det er desuden lykkedes, at udvikle en metode til gennemførelse af gruppebehandling for de unge med selvskadende adfærd.

Der har i hele projektperioden været et fokus på opsporing og tidlig indsats. I såvel forsamtaler som gruppebehandlingsforløbet er det lykkedes at arbejde både med forebyggende behandling og tidlig indsats i forhold til de unge der er i målgruppen. Dette afspejles især i resultaterne fra delkonklusion 3 om de unges forbedrede trivsel på følgende områder: Skolefravær, ensomhed, opkast og skære i sig selv.

At projektet har formået at starte behandling for 21 ud af de 41 unge der var i målgruppen, skal ses i lyset af, at projektets metode har været gruppebehandling. Det har betydet, at nogle af de unge sandsynligvis har valgt behandlingen fra selv om de var i målgruppen.

De unge der har valgt gruppebehandling fra, er af behandlerne blevet opfordret til at søge hjælp ad andre veje. Man kan i forbindelse med projektets afslutning gøre sig overvejelser om de 20 der valgte gruppebehandlingen fra skal forsøges nået ad andre veje i Skanderborg kommune.

På trods af ovenstående betragtes projektet i Skanderborg Kommune som en succes, da det har overvundet væsentlige barrierer i arbejdet med en målgruppe, hvor tabuiseringen er omfattende.

Det er i Skanderborg Kommune besluttet, at implementeringen af På Sporet skal være udgifts neutral. Det får den betydning, at På Sporet ikke kan implementeres i dets nuværende form. Det giver dermed organisationen en udfordring i forhold til at få implementeret den vundne erfaring bedst muligt.

I forhold til opsporing vil denne opgave fremover blive implementeret i den forebyggende indsats. Både for at opspore de unge der selvskader sig så tidligt som muligt, og fordi evalueringen af projektet viser, at det er her de fleste henvendelser kommer fra. Konkret forankres opgaven ved sundhedsplejerskerne, som under projektet har været gode til at opspore, motivere og visitere til projektet.

Under projektperioden har målgruppen for tilbud om behandling/terapi været unge selvskadende bredt. I Skanderborg Kommunes implementering af projektet bliver målgruppen skærpet til at være unge selvskadende, der er berettiget til en foranstaltning jævnfør servicelovens § 52 stk. 3 nr. 3. Det betyder, at der bliver en gruppe af unge, der fremover ikke vil modtage tilbud om behandling som under projektperioden.

For de unge selvskadende, hvor der er bevilling til en foranstaltning efter servicelovens § 52 stk. 3 nr. 3, vil der fortsat tilbydes individuel terapi i Familiebehandlingen. De unge, som er henvist, vil så vidt det er muligt modtage behandling af en af de to medarbejdere, der har været ansat i projektet.

For den gruppe af unge der ikke er berettiget til en foranstaltning jævnfør servicelovens § 52 stk. 3 nr. 3, eller hvor den unge eller forældrene ikke ønsker en henvisning, vil der arbejdes på, at disse unge får så god en støtte som muligt i den forebyggende indsats. Der vil blive iværksat et samarbejde med sundhedsplejerskerne og projektmedarbejderne med henblik på at overdrage den opsamlede erfaring, så sundhedsplejerskerne fremover vil kunne give denne målgruppe af unge bedst mulig støtte. Ligeså vil projektmedarbejderne kunne bistå med sparring i et vist omfang. Derfor vil der hos sundhedsplejerskerne være fokus på at henvise de unge og deres forældre til frivillige organisationer som www.spiseforstyrrelser.dk, www.spiseroeret.dk, hvor der er behov herfor.

Evalueringsrapporten viser, at de unge der har deltaget i gruppetilbuddet har haft en positiv effekt heraf. Som nævnt tidligere vil målgruppen for unge, der kan modtage behandling blive skærpet til at være unge, der er berettiget til en foranstaltning jævnfør Serviceloven. I forhold til Skanderborg Kommunes størrelse må vi formode, at det vil være vanskeligt at samle nok henviste unge til at starte et gruppeforløb. Skanderborg Kommune er aktuelt i samarbejde med omkringliggende kommuner, for at undersøge om vi i et samarbejde kan fortsætte gruppe tilbuddene.

Efterskrift: Implementering

Faglitteratur:

Heap, Ken, Gruppemetode inden for social- og sundhedsområdet, 3. reviderede udgave. Hans Reizels forlag 2005

Møhl, Bo, At skære smerten bort – en bog om cutting og anden selvskadende adfærd. PsykiatriFondens Forlag 2007

Undersøgelser:

Idekatalog, inspiration til undervisning i selvmordsforebyggelse på grunduddannelserne. Center for Selvmordsforskning 2004

Sårbarhed og (mis)trivsel blandt unge – i Folkeskolens ældste klasser. Indenrigs- og Socialministeriet, Center for Selvmordsforskning 2010

Diverse artikler og forskningsprojekter vedr. Selvmordsadfærd fra Center for Selvmordsforskning.

Pjecer:

Det er ikke kniven, der er din fjende - en folder om cutting og anden selvskade. Landsforeningen mod spiseforstyrrelser og selvskade.

Spiseforstyrrelser, LMS – Landsforeningen mod spiseforstyrrelser og selvskade

Hjemmesider:

www.selvmordsforskning.dk

www.selvskade.dk

www.spiseforstyrrelser.dk

Bilagsliste

Bilag 1: Registreringsskema, samlet overblik

Bilag 2: Spørgeskema, de unge

Bilag 3: Spørgeskema, forældre

Bilag 4: Gruppeinterview, gruppe 1

Bilag 5: Tjekliste til afgrænsning af målgruppen

Bilag 6: Skema vedrørende de unges mål i gruppebehandlingen

Bilag 7: Skema til kontrakt med de unge

Bilag 8: Temaerne i gruppe 4

Bilag 9: De unges før- og eftermalerier

Bilag 1

Samlet registrering af opsporing og tidlig indsats

.Henvendelse nr.	Vi har i alt kontakt med 56 unge . Vi har startet 4 gruppeforløb.
OPSPORING	
Hvem kontaktede På Sporet:	
Den unge	2 unge har selv rettet henvendelse.
En forælder	41 forælder , hvor det 35 gange er mor og 6 gange er far.
En professionel – hvilken faggruppe?	Samlet 25 professionelle kontaktede. vedr. en ung. 9 Sundhedsplejersker. 2 SSP, 6 Familiebehandlere 2 Socialrådgivere 4 PPR 2 klubpædagoger der er 12 sager hvor både mor og en professionel retter henvendelse.
Andre – hvem?	
Hvordan henvender de sig:	
Via projekttelefon	primært via telefonisk henvendelse.
Andet - hvordan	5 ved personlig kontakt og 3 via mail.
Dato for 1. henvendelse	
Hvor har de hørt om på sporet	sundhedsplejersker. 13 stk. lærere og klub pæd. 8 stk. SSP 5 stk. socialrådgiver 3 stk. PPR 8 stk. familiebehandlere.7 stk. egen læge 4 stk. nettet 3 stk. venner og bekendte. 2 stk. Ved ikke 2 stk. En enkelt ung går igen i 2 grupper.
Afsluttes efter 1. henvendelse.	8 unge
FORSAMTALER	
Antal dage fra første kontakt til første samtale	gennemsnitlig 8,541
Deltog i 1. samtale	48
Deltog i 2. samtale	41
Deltog i 3. samtale	34
Deltog i 4. samtale	8
Deltog i afklarende samtale	36
Antal samtaler udover de 5 forsamtaler	Der er 12 unge som får samtaler udover forsamtalerne enten som ekstra motivering til gruppe eller imens de venter på gruppen starter. 3 af de unge som får ekstra samtaler ønsker ikke at starte i gruppe. 3 af de unge har ikke mulighed for et gruppeforløb, da den 5. gruppe ikke starter. 2 unge venter optil 145 dage og får flest ekstrasamtaler, 2 unge får hhv. 3 og 5 ekstra samtaler og fravælger gruppebehandlingen.
Sagde ja til gruppebehandling	21 starter i gruppe (i gr. 5, er der ikke blevet spurgt, da vi ikke ved om der starter en gruppe 5, men et skøn er at 3 ville sige ja)
Henvises til anden indsats	14
Afsluttes uden yderligere indsats	11
Er i målgruppen	41 er i målgruppen 7 er ikke i målgruppen
Hvor mange samtaler deltager forældre	30 forældre har 2 samtaler, 13 forældre har 1 samtale, 2 forældre har 3 samtaler 1 ung deltager i 1. samtale uden forældre og vil ikke yderligere
GRUPPEBEHANDLINGEN	
Starter i gruppebehandling - dato	21 unge starter i gruppe
Stopper inden gruppeforløbet er afsluttet	5 gennemfører ikke gruppebehandling (1 af dem er planlagt pga. efterskole).
Antal dage fra 1. forsamtale til gruppen starter.	De unge venter minimum 5 dage maksimum 145 dage fra 1 samtale til de kan komme i gruppe, dvs. gennemsnitlig 58,85 CA. 59 dage. (1236/21)
Henvises til anden indsats efter gruppeforløbet er afsluttet	13 af de 21 unge som starter i gruppe henvises til anden indsats dvs. 62% 9 af de 16 unge som gennemfører gruppeforløbet henvises til anden indsats dvs. 56% 4 af de 5 som ikke gennemfører henvises til anden indsats og den 5 skulle på efterskole. Dvs. alle som stopper henvises til andenindsats, betyder det at vi er for dårlige til at visitere til gruppen?

Bilag 2.

Spørgeskema om din deltagelse i projekt ”på Sporet”

På Sporet er et projekt, som har fået penge fra Velfærdministeriet til at lave en tidlig indsats for unge ml. 13 – 18 med tegn på spiseforstyrrelse og anden selvskadende adfærd. En vigtig del af projektet er at lære af Jeres erfaringer, derfor vil vi bede dig svare på følgende spørgsmål, så godt du kan. Der er mange sider, men det tager ikke så lang tid og dine besvarelser er anonyme. Hvis der er noget du er i tvivl om eller har spørgsmål til, kan I kontakte Pia på nr. 2348 8890 eller Inge på nr. 2370 2147.

I kan aflevere det udfyldte skema til Pia eller Inge.

Spørgsmål om din første kontakt til På Sporet

De første spørgsmål handler om din første information om og kontakt til projekt ”På Sporet”

1. Hvordan hørte du om projekt ”På Sporet”?

Gennem skolen _____

Gennem SSP konsulent _____

Gennem sundhedsplejerske _____

Gennem ven/veninde _____

Gennem mine forældre _____

Gennem postkortet _____

Andet _____

Ved ikke _____

Du kan uddybe dit svar her:

2. Hvor lang tid gik der fra du talte med en voksen om På Sporet, til du kom til at snakke med Pia eller Inge?

En dag.....

Et par dage.....

3-5 dage

Ca. en uge.....

Ca. to uger.....

3. Synes du din kontakt til "På Sporet" gik hurtigt nok?

Ja..... gå til spm. 4

Nej gå til spm. 5

Ved ikke

4. Hvis ja, hvor stor betydning vurderer du, det har haft for dig, at du hurtigt efter henvendelsen kom til at snakke med en fra "På Sporet"?

Meget stor betydning.....

Stor betydning

Nogen betydning

Mindre betydning.....

Ingen betydning.....

Ved ikke.....

5. Hvis du ikke synes, at din kontakt til "På Sporet gik hurtigt nok" beskriv kort hvorfor?

6. I hvilken grad synes du, at du har fået tilstrækkelig information om projekt "På Sporet"?

I meget høj grad.....

I høj grad.....

Hverken/eller.....

I lav grad.....

I meget lav grad.....

Ved ikke.....

Spørgsmål om forsamtalerne

De næste spørgsmål handler om de samtaler, du har haft med Pia eller Inge. Det drejer sig både om de individuelle og dem dine forældre har deltaget i. Vi kalder dem samlet for forsamtaler.

7. Hvor stor betydning har forsamtalerne haft for dig i forhold til din motivation/lyst til at deltage i gruppeforløbet?

- Meget stor betydning.....
- Stor betydning
- Nogen betydning
- Mindre betydning.....
- Ingen betydning.....
- Ved ikke.....

8. Hvor stor betydning har forsamtalerne haft i forhold til at forberede dig til gruppebehandlingen?

- Meget stor betydning.....
- Stor betydning
- Nogen betydning
- Mindre betydning.....
- Ingen betydning.....
- Ved ikke.....

Spørgsmål om opbakningen fra dine forældre

De næste spørgsmål handler om hvorvidt du oplever at dine forældre viser interesse og bakker dig op i at du kommer i På Sporet. Opbakning kan opfattes på forskellig vis, som f.eks. at du bliver husket på du skal af sted, at du bliver transporteret, at de snakker med dig om hvordan du har det med at komme der, at de viser interesse o.s.v.

9. Oplever du, at dine forældre (mor og/eller far) bakker dig op i forhold til at få hjælp i "På Sporet"?

- Ja..... *gå til spm. 9*
- Nej *gå til spm. 10*
- Ved ikke

10. Hvis ja, hvor stor betydning har det haft for dig, at dine forældre bakker dig op?

- Meget stor betydning.....
- Stor betydning
- Nogen betydning
- Mindre betydning.....
- Ingen betydning.....
- Ved ikke.....

11. Hvis nej, hvor stor betydning har det haft for dig, at du ikke oplever, at dine forældre bakker dig op i at få hjælp i På Sporet?

- Meget stor betydning.....
- Stor betydning
- Nogen betydning
- Mindre betydning.....
- Ingen betydning.....
- Ved ikke.....

Spørgsmål om din trivsel

De næste spørgsmål handler om hvordan du har det i forskellige situationer. Det er en måde vi kan få et indtryk af om hvordan du har det, om du får det bedre og på hvilke områder det viser sig.

12. Hvor ofte har du fravær i skolen?

- Oftere end én gang om ugen.....
- Ca. én gang om ugen
- Ca. én gang hver 14. dag
- Ca. én gang om måneden.....
- Aldrig
- Ved ikke.....

13. Hvor ofte dyrker du en fritidsinteresse?

- Hver dag
- Flere gange om ugen
- Ca. én gang om ugen
- Ca. hver 14. dag
- Ca. én gang om måneden
- Aldrig
- Ved ikke.....

14. Hvor ofte er du sammen med venner (udenfor skoletid)?

- Hver dag
- Et par gange om uge
- Ca. én gang om ugen
- Ca. én gang hver 14. dag
- Ca. én gang om måneden..
- Sjældnere
- Ved ikke.....

17. Hvor ofte føler du dig alene/ensom?

- Hver dag
- Et par gange om uge
- Ca. én gang om ugen
- Ca. én gang hver 14. dag
- Ca. én gang om måneden..
- Sjældnere
- Ved ikke.....

18. Hvor ofte dyrker du motion?

- Flere gange om dagen.....
- Hver dag
- Flere gange om ugen
- Ca. én gang om ugen
- Ca. én gang hver 14. dag
- Ca. én gang om måneden
- Sjældnere
- Ved ikke.....

19. Hvor ofte kaster du op?

- Flere gange om dagen.....
- Hver dag
- Flere gange om ugen
- Ca. én gang om ugen
- Ca. én gang om måneden
- Sjældnere
- Aldrig
- Ved ikke.....

22. Hvor enig er du i følgende udsagn?

	Enig	Delvis enig	Hverken/eller	Delvis uenig	Uenig	Ved ikke
Det har betydning for min trivsel at lave noget jeg godt kan lide sammen med min mor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det har betydning for min trivsel at lave noget jeg godt kan lide sammen med min far	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det har betydning for min trivsel at lave noget jeg godt kan lide sammen med mine søskende	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det har betydning for min trivsel at lave noget jeg godt kan lide sammen med hele min familie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det har betydning for min trivsel at lave noget jeg godt kan lide sammen med mine venner	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Tak for hjælpen!

Dato _____

Kode _____

Bilag 3.

Spørgeskema til forældre til børn og unge, der deltager i projekt ”På Sporet”

På Sporet er et projekt, der har som formål at lave en tidlig indsats for unge ml. 13 -18 år, der har tegn på spiseforstyrrelse og anden selvskadende adfærd. Projektet er støttet af Velfærdsministeriet. For at lære af projektets erfaringer vil vi bede Jer svare på følgende spørgsmål. Jeres erfaringer med projektet vil indgå i en afsluttende evaluerings rapport til ministeriet. Besvarelserne er anonyme og hvis der er noget I er i tvivl om eller har spørgsmål til, kan I kontakte Pia på nr. 2348 8890 eller Inge på nr. 2370 2147. Det udfyldte skema afleveres til Pia eller Inge inden den unge slutter gruppe behandlingen

De første spørgsmål handler om din information du har modtaget om projekt ”På Sporet”

Spørgsmål om den information i har fået om projekt ”På Sporet”

1. Hvordan hørte du første gang om projekt ”På Sporet”?

- På skolen
- Gennem postkontoret.....
- Fra mit barns netværk.....
- Fra mit barns ven/veninde.....
- Andet
- Ved ikke.....

Hvis kryds i ”Andet” beskriv hvordan du hørte om projektet

2. Synes du det var svært at tage beslutning om at tage kontakt til projekt ”På Sporet”?

- Ja, det var meget svært.....
- Ja, det var svært.....
- Hverken/eller.....
- Nej, det var ikke særlig svært.....
- Nej, det var slet ikke svært.....
- Ved ikke.....

Bilag 3.

Spørgeskema til forældre til børn og unge, der deltager i projekt ”På Sporet”

På Sporet er et projekt, der har som formål at lave en tidlig indsats for unge ml. 13 -18 år, der har tegn på spiseforstyrrelse og anden selvskadende adfærd. Projektet er støttet af Velfærdsministeriet. For at lære af projektets erfaringer vil vi bede Jer svare på følgende spørgsmål. Jeres erfaringer med projektet vil indgå i en afsluttende evaluerings rapport til ministeriet. Besvarelserne er anonyme og hvis der er noget I er i tvivl om eller har spørgsmål til, kan I kontakte Pia på nr. 2348 8890 eller Inge på nr. 2370 2147. Det udfyldte skema afleveres til Pia eller Inge inden den unge slutter gruppe behandlingen

De første spørgsmål handler om din information du har modtaget om projekt ”På Sporet”

Spørgsmål om den information i har fået om projekt ”På Sporet”

1. Hvordan hørte du første gang om projekt ”På Sporet”?

- På skolen
- Gennem postkontoret.....
- Fra mit barns netværk.....
- Fra mit barns ven/veninde.....
- Andet
- Ved ikke.....

Hvis kryds i ”Andet” beskriv hvordan du hørte om projektet

2. Synes du det var svært at tage beslutning om at tage kontakt til projekt ”På Sporet”?

- Ja, det var meget svært.....
- Ja, det var svært.....
- Hverken/eller.....
- Nej, det var ikke særlig svært.....
- Nej, det var slet ikke svært.....
- Ved ikke.....

Uddyb gerne dit svar – hvilke overvejelser gjorde du dig i forhold til at tage kontakt til ”På Sporet”?

Spørgsmål om erfaringer med at deltage i forsamtalerne

De næste spørgsmål handler om de samtaler I har deltaget i sammen med Jeres barn og enten Pia eller Inge. De individuelle samtaler med Jeres barn og de samtaler I har deltaget i, kalder vi samlet for forsamtaler.

3. Hvor mange forsamtaler har du deltaget i?

- Ingen
- 1 forsamtale.....
- 2 forsamtaler
- 3 forsamtaler.....
- 4 forsamtaler.....
- Ved ikke.....

4. Hvor stor betydning vurderer du, at det har haft for dig/Jer, at deltage i forsamtalerne i forhold til at kunne støtte/hjælpe jeres barn i forløbet?

- Meget stor betydning.....
- Stor betydning
- Nogen betydning
- Mindre betydning.....
- Ingen betydning.....
- Ved ikke.....

Spørgsmål om opbakning og samarbejde

Det næste spørgsmål handler om opbakning. Med opbakning tænker vi på Jeres støtte og interesse (både psykisk og praktisk) i forhold til at Jeres barn går til gruppebehandling i På Sporet.

5. Hvor stor betydning vurderer du, at din opbakning har i forhold til at dit barn kommer af sted til gruppebehandling.

- Meget stor betydning.....
- Stor betydning
- Nogen betydning
- Mindre betydning.....
- Ingen betydning.....
- Ved ikke.....

6. Hvordan vil du generelt beskrive dit samarbejde med projekt ”På Sporet?”

- Meget godt.....
- Godt
- Hverken / eller.....
- Mindre godt.....
- Dårligt.....
- Ved ikke.....

7. Hvor stor betydning vurderer du forløbet i ”På Sporet” har haft, i forhold til at hjælpe dit barn?

- Meget stor betydning.....
- Stor betydning
- Nogen betydning
- Mindre betydning.....
- Ingen betydning.....
- Ved ikke.....

Dato _____ **Kode** _____.

Tak for hjælpen!

Gruppe-interview med unge, der har deltaget i det første gruppebehandlingsforløb i "Projekt på Sporet"

"Jeg er begyndt at kigge mig for, når jeg går over vejen"

Arbejdsnotat – erfaringsopsamling med fokus på de unges
erfaringer med gruppeforløb

Anette Hammershøi, Børn og ungeenheden, Servicestyrelsen

1. Introduktion	3
Metode	3
2. Opsporing - hvordan fik de unge kendskab til projektet?	4
Forsamtaler	4
3. Gruppeforløbet.....	5
Opstarten	5
Lokalerne	5
Tavshedspligt.....	6
Gruppestørrelse	6
Antal mødegange.....	6
Samspillet mellem de unge i gruppen	7
Fællesskabet i gruppen, at kunne være sig selv blandt ligestillede	7
Samspillet med de voksne	8
Gruppemødernes struktur	9
Aktiviteter	9
Gruppeforløbets afslutning.....	10
Øvrige temaer	11
Viden om emnet – spise forstyrrelse, selvskade.....	11
4. Har gruppeforløbet givet de unge nye handlekompetencer?	12
Fokus på at komme videre.....	12
De unges overvejelser om hvordan de ville havde haft det uden et gruppetilbud	13
Gruppeforløbets betydning i forhold til de unges forældre.....	13
5. Formidling	14
7. Afsluttende overvejelser	15

1. Introduktion

Dette notat er en afrapportering fra et gruppe-interview, der er foretaget med en gruppe unge piger, der har deltaget i det første gruppeforløb i projekt "På Sporet." Projektets overordnede formål er at bidrage til hurtig opsporing af de sårbare unge, der mistrives og har tendens til at udvikle spiseforstyrrelse og selvskadende adfærd samt iværksætte en tidlig indsats overfor unge med spiseforstyrrelser. Endvidere er det en del af projektets formål at motivere de unge til aktiv deltagelse i gruppe- og individuel terapi og øge de unges trivsel og hindre, at de udvikler en faretruende sygdom, der kræver psykiatrisk behandling.

Projektets delmål er bl.a. at opspore de unge via et tæt samarbejde med de unge og deres forældre samt lærere, sundhedsplejersker, skolepsykologer, SSP konsulenter, praktiserende læger, sagsbehandlere, ungekontakten ol. Ligeledes er det et af projektets delmål at udvikle, beskrive og etablere et gruppeforløb til de unge med henholdsvis gruppe- og individuel terapi.

Opsporingen af unge til det første gruppeforløb foregik i løbet af foråret/sommeren 2008, og gruppen mødtes første gang 2. september 2008. Gruppen bestod af 5 piger, som i forløbet har mødtes 20 gange i alt. De første ti gange mødtes gruppen med en uges mellemrum, de sidste ti gange hver fjortende dag.

Forud for gruppe-forløbet har pigerne været til individuelle forsamlinger med projektlederen, disse omtales også kort i gruppeinterviewet, men beskrives ellers ikke nærmere her¹.

Metode

Selve interviewet med de unge formede sig som et semi-struktureret gruppe-interview, hvor der i stor udtrækning blev gjort brug af åbne spørgsmål med henblik på, at de unge selv kunne beskrive, hvad de fandt væsentligt i forhold til en række overordnede temaer.

De overordnede temaer i interviewet var:

- Opsporing – hvordan kom pigerne med i gruppeforløbet
- Forsamtaler – de unges oplevelse og vurdering heraf
- Gruppeforløbet
 - Opstarten
 - Gruppestørrelse
 - Samspillet mellem de unge i gruppen
 - Samspillet med de voksne
 - Gruppemødernes form/struktur
 - Aktiviteter
- De unges oplevelse af nye handlekompetencer (udvikling af nye strategier)
- Ønsker/gode råd til fremtidige grupper

Notatet beskriver de unges oplevelser af gruppeforløbet. Det er de unges erfaringer med forløbet, der er i fokus, og derfor er deres egne vendinger og udtryk, som de bruger til at beskrive disse erfaringer, anvendt og gengivet i form af en udstrakt brug af citater.

¹ Se statusrapport 2008 for en beskrivelse af hvordan forsamlingerne er forløbet.

Interviewet er foretaget ugen efter afslutningen på gruppeforløbet. Forud for interviewet blev de unge opfordret til at fortælle så ligefremt som muligt om deres oplevelser, og det blev understreget overfor dem, at der i den forstand ikke fandtes "rigtige" eller "forkerte" svar på spørgsmålene. Formålet med interviewet var at viderebringe deres oplevelser og overvejelser, så andre kunne få indblik i deres erfaringer med at deltage i gruppeforløbet.

2. Opsporing - hvordan fik de unge kendskab til projektet?

For at få indtryk af den forudgående opsporing af de unge til gruppeforløbet blev der indledningsvis spurgt ind til, hvordan de unge kom i kontakt med projektet.

Tre af de fem piger fortæller, at de fik kontakt til projektet via deres skole, som oftest via deres lærer. I et af disse tilfælde havde læreren talt med pigens mor om tilbuddet, hvorefter pigens mor talte med pigen om det. Herudover fortæller en pige, at hun hørte om projektet via en veninde, som havde haft forsamtaler i projektet, men ikke selv ønskede at fortsætte i gruppeforløbet. Og endelig fortæller en af pigerne, at hun fik kontakt til projektet efter, at hendes egen læge havde henvist hende til samtaler hos en psykolog, som efter et par samtaler med pigen henviste hende videre til gruppeforløb i projektet.

En af pigerne fortæller, at hun forud for gruppeforløbet tidligere havde været i kontakt med andre behandlingstilbud:

"Jeg var allerede i gang med noget inde på Børnepsyk., men det blev ikke rigtig til noget, fordi...de syntes ikke rigtig jeg passede derind og sådan noget. Og så kom jeg her i stedet for."

Forsamtaler

Alle pigerne fortæller, at de forud for gruppeforløbet har haft forsamtaler med familieterapeuten. De fleste har haft mellem to og fem samtaler. En enkelt af pigerne har haft et længere samtaleforløb (mere end fem samtaler), da hun var den første, der blev opsporet og måtte vente ret længe, før der var nok unge til at påbegynde selve gruppeforløbet.

Pigerne synes, det er en god ide, at forløbet indledes med forsamtaler.

"Man får lige noget info om det, og vi laver jo de der mål for, hvad man skal opnå i gruppen, så det er rart lige at sætte sig ned med [projektlederen] og lige tale det hele igennem og lige få den der tid, hvor det bare handler om en selv, før man begynder at åbne ud i gruppen."

Pigerne fortæller, at det også betyder meget for opstarten i gruppen, at man på forhånd kender den person, som skal stå for gruppen. Det betyder meget, når man møder op den første gang, at der allerede er etableret en tillid og et bånd til projektlederen.

"Det er også rart, at hun kender én, så de ikke får sådan en fuldstændig surprise, når man begynder at fortælle om sine problemer i gruppen."

De fleste af pigerne havde kun mødt den ene af de to familierapeuter, der stod for gruppen, men synes ikke det var noget problem.

"I starten gik man mest til [projektlederen], fordi hende havde man snakket med før, men [den anden familierapeut] kom hurtigt med, så man tænkte hurtigt, at hende kunne man også gå hen til.

3. Gruppeforløbet

Opstarten

Pigerne fortæller, at de forud for deres deltagelse i gruppeforløbet – på trods af forsamtalerne - gjorde sig mange tanker og overvejelser. De fleste var meget nervøse, da de første gang skulle møde op i gruppen.

"Jeg var mega nervøs, fordi det var med nogle andre piger og sådan noget. Og jeg var bange for, at mine problemer ikke var sådan rigtige...fordi der ikke var nogen grund til, at jeg havde det dårligt, så jeg var bange for, at det bare var sådan "forkert," at jeg havde problemer, og at der var sket noget med de andre, så de havde det dårligt. Så jeg var vildt bange for at komme."

"Jeg synes fra starten det var en rigtig god ide med en terapigruppe, fordi jeg havde prøvet så meget andet. [...] Men jeg var også rimelig nervøs for, at mine problemer var alt for små i forhold til de andres og tænkte, om folk havde det meget værre end mig".

En anden overvejelse for pigerne var bekymringen for, om de måske kendte nogen i gruppen.

"Jeg var også bange for, at jeg kendte nogen. [...] hvis der så sidder en man kender, og man skal sidde og fortælle om sit liv, det er sådan lidt...ejj"

Pigerne er enige om, at det er nemmest at møde op i gruppen, hvis man ikke på forhånd kender nogen i gruppen. De ser gruppen som en mulighed for at mødes med andre i en ny sammenhæng, hvor man kan vise sig selv fra en ny eller anderledes side.

Pigerne fortæller samstemmende, at de synes, at de hurtigt faldt til i gruppen, og at der hurtigt opstod et fællesskab med de andre piger i gruppen.

Lokalerne

Pigerne synes, at lokalerne har været velegnede og hyggelige, når de har haft gruppemøder. De forklarer under interviewet, at det plejer at være mere hyggeligt med baggrundsmusik, slik, etc. Det er vigtigt, at der er sådan en "hygge-stue stemning", det må endelig ikke være "klinik-stemning".

"Det skal være sådan noget hyggestue-stemning"

"Kan I ikke huske den gang, vi skulle ligge ned, så havde vi sådan tæpper til at ligge på ...det var vildt hyggeligt."

Tavshedspligt

Pigerne fremhæver, at det i forbindelse med opstarten i gruppen var vigtigt og rart, at der blev talt om tavshedspligt, og pigerne fortæller, at de har skrevet under på, at der er tavshedspligt i gruppen.

"Det er rart, at det ikke lige pludselig er sådan, at hele Skanderborg Kommune ved, hvad det er for problemer, man går og har".

"Vi har tit sagt noget i gruppen, som bare skal blive i gruppen. Og det behøver personen ikke en gang sige, det kan man bare høre."

Gruppestørrelse

Pigerne synes, at en gruppestørrelse på mellem fire og seks deltagere er ideelt. De synes, at otte deltagere ville være for meget, da der så ikke ville være særlig meget tid til den enkelte. Og de mener også, at hvis man var så mange i gruppen, ville det ikke på samme måde være muligt at nå at knytte bånd.

På den anden side skal man heller ikke være for få. Der skal være så mange, at gruppen også kan fungere, hvis der er en der er syg, derfor er fem – seks deltagere måske det ideelle.

Antal mødegange

Pigerne er enige om, at 20 mødegange er det ideelle. 10 mødegange ville ifølge gruppen være for lidt. Pigerne mener ikke, at der på 10 mødegange ville være *"tid nok til at udvikle sig nok"*. Og de mener heller ikke det vil være muligt at skabe det samme bånd på 10 mødegange. "

"Det bånd vi har imellem os, det kan man ikke nå at få på 10 gange, det var først efter fem gange, det begyndte at blive virkelig, virkelig godt imellem os. Og så skal man jo også udvikle sig. Altså først skal vi have et bånd til hinanden, og så kan man begynde at udvikle sig."

Pigerne fremhæver det som vigtigt, at gruppen i starten mødes hver uge, men også som lige så vigtigt, at gruppen i den sidste del kun mødes hver anden uge. Pigerne synes, at det på dette tidspunkt i forløbet var dejligt at få en "fri-tirsdag". Så havde man mere at fortælle om, når man sås igen. Men som en af pigerne understreger, er det vigtigt at være opmærksom på, om der er nogen i gruppen, der har behov for noget støtte mellem møderne:

"Nu er den her gruppe jo ligesom en, der skal forebygge det lidt ...men det er klart, at hvis der er nogen i gruppen, der er rigtig langt ude, så skal man genoverveje det. Men så kan man jo i de uger, hvor gruppen ikke mødes, mødes hver især med terapeuterne."

Samspelet mellem de unge i gruppen

Pigerne fortæller, at de har oplevet et særligt fællesskab i gruppen. De giver udtryk for, at selvom de også har forskellige problemer, så er der opstået et særligt bånd mellem dem, som betyder, at de også kan lytte til hinanden, lære af hinanden og give hinanden gode råd. "Det særlige bånd", som pigerne beskriver, blev skabt forholdsvis hurtigt og en vigtig forudsætning for, at båndet kunne skabes var, at de oplevede stor tillid i gruppen.

Netop tilliden i gruppen er noget, som pigerne fremhæver som helt afgørende.

"Jeg synes, at tilliden kom rimelig hurtigt"

"Ja, jeg synes også det kom lige med det samme! For når man hørte om de andres problemer, og man selv fortalte om sin egne, så var det ligesom om man lagde mærke til, at vi havde det her fælles, og vi ville ligesom det samme med at få det bedre".

"Men selvfølgelig den første gang var der rimelig stille, fordi man lige skulle... men allerede efter et par gange synes jeg, vi snakkede rimelig livligt, og alle var åbne."

"Også fordi man ved, at andre hurtigt vil få det vendt om til, at hvis det nu var dem selv, der havde sagt det, så ville de jo ikke have, at der var andre, der vidste det. Så det stoler man på, at det kan de godt se, når de også selv har problemer".

Fællesskabet i gruppen - at kunne være sig selv blandt ligestillede

Pigerne beskriver på mange måder det særlige fællesskab, de har oplevet i gruppen. De synes, det har været både givtigt og lærerigt at høre om andre problemer end dem, man lige præcis selv oplever. Flere af dem har også haft en oplevelse af, at de har kunnet give hinanden gode råd.

"Det bedste ved at være i gruppen, det er også at åbne øjnene for, at man ikke er den eneste, der sidder og har det dårligt."

"Jeg fandt ud af meget hurtigt, at der ikke behøver at være en grund til, at man har det, som man har det. For det var det, jeg havde det allermest dårligt over nogle gange, det var, at jeg jo ikke havde nogen grund til at have det så dårligt. Så føler man sig som et mislykket menneske, hvorfor kan jeg ikke bare være glad? Men her i gruppen, der kunne alle være glade, og alle kunne grine, og alle kunne græde."

Det med, at man "kunne være sig selv" i gruppen, er også et tema, pigerne fremhæver. De beskriver gruppen som et fristed, hvor de har lært, "at man er ok, som man er", som en udtrykker det.

"Hvis man lagde bånd på sig selv i fritiden, så når man kom her, så lærte man at slippe det".

"Der er ok at være sur, det er ok at være ked af det og græde, og det er også ok at være glad."

Netop det med, at det også var i orden at være glad til gruppemøderne, fremhæver pigerne som rigtig vigtigt. Det går igen, at pigerne lægger meget vægt på, at stemningen i gruppen er let – også selvom problemerne kan være tunge. Gruppemøderne skal først og fremmest være hyggelige.

"Selvom man sidder og snakker om utrolig alvorlige ting, så måtte vi gerne fnise, hvis vi var i godt humør."

"Man kunne bare være fuldstændig, som man lige havde brug for."

"Det var ikke sådan, at vi bare består af en klub, hvor vi bare skal være grædekoner."

Samspillet med de voksne

Pigerne synes, det har været godt, at der har været to terapeuter knyttet til gruppen. De to terapeuter supplerer hinanden på en givtig måde, og det giver en god dynamik, som pigerne fremhæver for stemningen i gruppen.

"Det er godt, at de snakker lidt sammen undervejs og kommer med forskellige råd."

"De kommer også med to sider af en sag. I stedet for, at der kun er en måde at se det på."

"Der bliver lidt mere gruppe over det frem for, hvis der kun er én terapeut, der sidder og siger "så gør vi det, og så gør vi det."

"Det der med, at de også spørger hinanden undervejs "Skal vi så gøre det?", det er også sådan meget....det bliver sådan helt hyggeligt, ligesom en lille familie-agtigt."

Pigerne lægger desuden stor vægt på terapeuternes tilgang til gruppe-forløbet og den måde, de forvalter deres rolle i gruppen. Det er her meget vigtigt, at tilgangen ikke bliver "psykolog-agtig", som pigerne udtrykker det. Relationen til de voksne er helt afgørende, det skal være en "ægte" kontakt og ikke en "professionel kontakt":

"De er bare overhovedet ikke sådan...totalt professionelle overfor os. De er fuldstændige almindelige overfor os. De snakker til os som om, det var nogen, vi havde kendt i flere år."

"Det er ikke sådan det der typisk psykologi: Nå, hvordan har du det så med det? Det er mere afslappet."

"Det der med, at de siger, at "jeg har glædet mig til at se jer igen, og nu er jeg i rigtig godt humør"... man føler ligesom, de er de der reserveforældre, som man kan fortælle alt det, man ikke kan fortælle til sine egne forældre."

"De giver udtryk for, at de faktisk godt kan lide at være her også. At det ikke bare er professionelt, at det er arbejde, som man lægger væk bagefter"

"Det er rart, at de snakker også om deres eget liv, det handler ikke kun om os. For ellers føler man, at det bliver sådan en "jamen det er jer der har problemet-snak". Man føler, man bliver en del af deres liv også.

"Så kan man virkelig åbne sig, når de også åbner sig"

Og man tør også at fortælle om sin egen familie, når de også gør det. [...] så bliver det nemmere at forklare.

Gruppemødernes struktur

På spørgsmålet om hvordan de unge har oplevet den måde, møderne er blevet struktureret på, er tilbagemeldingen ret entydigt, at: Struktur er godt, men det må heller ikke være alt for struktureret. Pigerne fremhæver, at de synes gruppelederne har været gode til at lave en plan for møderne uden, at møderne har virket over-planlagt. De nævner bl.a., at der også har været plads til fleksibilitet, så det ikke gjorde noget, hvis der en dag ikke lige var tid til den sædvanlige "farvelrunde."

Strukturen må altså ikke være for stram, men samtidig kommer det også frem, at møderne heller ikke må være for løse i strukturen. For eksempel er pigerne enige om, at det var svært, da de til et af de sidste møder selv skulle finde på noget, de skulle lave i gruppen. De synes det er bedre, når terapeuterne kommer med forslag, som pigerne så kan vælge mellem – "hvad vil I, skal vi det eller det eller det?" Det er altså bedst, når valgmuligheden ikke ligger helt åben.

"Det skal ikke bare være "hej, hvad vil I snakke om i dag". Så sidder man sådan lidt....øhhh"

"Når vi endelig skulle vælge var det godt, hvis det var ud fra de ting, vi havde nævnt i goddag-runden."

Aktiviteter

På spørgsmål om de aktiviteter, der har været i gruppeforløbet, siger pigerne, at det har været godt, at programmet både har rummet snak og "andre ting". At det ikke kun var en samtalegruppe baseret på snak.

Pigerne fremhæver især aktiviteten med at male billeder. Det fremgår tydeligt, at pigerne har haft en meget positiv oplevelse af denne aktivitet – ikke mindst fremhæver de, at processen med at male to billeder, et først i forløbet og et sidst i forløbet, var en positiv oplevelse for dem.

"Jeg synes det var godt, dengang vi malede billeder"

Jah, det var det bedste!"

"Også da vi skulle male dem for anden gang og se billederne, der var der virkelig stor forskel på dem."

"Man kunne se, hvor meget man havde rykket sig fra den dag, man kom."

"Nogen gange kan det være svært at mærke det på sig selv, især hvis man har en dårlig dag. Men når man ser på det der billede, så er det bare sindssygt at se, hvor meget man har rykket sig"

"Også at se, hvor meget de andre har rykket sig."

"Og også fordi man får det med hjem, og så kan man hænge det op, det der billede, og så kan man se, hvor glad man er – og så kan man tænke: hey, jeg er faktisk nået langt!"

Herudover nævner pigerne også en aktivitet, hvor de skulle lave en liste over venner og familie, hvor pigerne skulle sætte personer i forhold til sig selv i forhold til hvem, der betød noget for dem. En af pigerne synes også, at det var spændende den dag, *"hvor vi skulle tegne en blomst"*.

Generelt er pigerne meget positive overfor det, at man kigger på sine problemer på en lidt anden måde, end man er vant til.

"Når man tegner noget, og også skriver noget ned, så kan man nemmere kigge på det udefra. Og se hvordan man egentlig har det."

Gruppeforløbets afslutning

Direkte adspurgt, hvordan det havde været for pigerne at afslutte forløbet i gruppen, siger flere af dem, at de på et tidspunkt syntes, det var meget mærkeligt at tænke på, at de skulle stoppe i gruppen.

"Først tænkte jeg "Åh nej, hvad gør jeg nu?" Men da vi så kom derhen ad, så tænkte jeg også, at nu er der heller ikke så meget mere, de kan gøre for mig. Nu har jeg det så godt, som jeg har brug for.. nu skal jeg så op og snakke med min læge nogle gange, for jeg har stadig brug for at snakke med en bare en gang imellem, men ikke ligeså tit."

En pige fortæller, at hun skal starte forfra i ny gruppe, mens hun venter på at komme på efterskole:

"Men jeg er sikker på, at jeg nok skal klare mig godt, når jeg kommer på efterskole."

Pigerne er i øvrigt helt sikre på, at de vil bevare kontakt med hinanden efter gruppens ophør.

Øvrige temaer

På spørgsmålet om, hvad der havde været særligt svært i forhold til at deltage i gruppeforløbet, svarer en af pigerne promte:

"Det var nok det at komme!"

Hvortil en anden straks supplerer:

"Ja, jeg kom ikke første gang, fordi jeg ikke turde"

Det fremgår, at det har været en stor overvindelse for pigerne overhovedet at møde op i gruppen, og at det har været et stort skridt for dem at træde ind i gruppeforløbet. Det, at skulle vise sine følelser for andre, har været et andet stort og vanskeligt kardinalpunkt for pigerne at overvinde:

"Det sværeste har været at græde foran de andre"

"Jeg synes, det var hårdt lige der i starten at skulle vise følelser og vise, hvem man var på en helt anden måde, end man plejer at vise fremmede, hvordan man er. Det var en helt anden måde at åbne sig op på."

"Ja, for normalt kan jeg overhovedet ikke lide at græde foran andre mennesker med mindre, det er min mor. Så det var grænseoverskridende, men på den rare måde, fordi man føler sådan, at man kommer lidt videre."

Viden om emnet – spise forstyrrelse, selvskade

På spørgsmålet om hvorvidt gruppeforløbet har lært pigerne mere om "selvskade" (som emne) siger pigerne, at de først og fremmest synes, de har lært om sig selv. De har ikke savnet faglig viden om emnet, og de kunne heller ikke tænke sig, at der kom faglige oplæg om emnet eller lignende. Pigerne mener, det ville være for skoleagtigt og fremhæver herudover flere andre væsentlig pointer i forhold til, at fokus skal være på, at man arbejder med sig selv::

"Jeg ville da også være bange for, hvis de begyndte at sige: sådan her er en spiseforstyrrelse...der var da et tidspunkt, hvor jeg følte mig så tyk, men alligevel ikke rigtig havde en spiseforstyrrelse, så ville jeg da være bange for, at hvis de havde stået og fortalt mig helt præcist, hvad en spiseforstyrrelse var, at jeg så ville være gået ud og få sådan en."

"Vi har mere arbejdet med os selv. Selvskade stopper ikke af, at man tager kniven fra en, den stopper ved, at man får det indeni til at være rigtigt, at man er glad indeni."

"Vi ved jo godt, hvad problemet er. Det vigtigste er at arbejde med sig selv. At man bliver glad inden i. Man lærer jo også om emnet gennem de andre"

4. Har gruppeforløbet givet de unge nye handlekompetencer?

Et væsentligt spørgsmål, som projektet skal bidrage til at belyse, er, hvorvidt gruppeforløbet giver de unge nye strategier og nye handlemuligheder frem for selvskaden. Når man spørger pigerne selv, er de ikke i tvivl om, at gruppeforløbet har hjulpet dem rigtig godt på vej:

"Jeg synes, det har været svært, fordi man også selv skulle lidt være med, men jeg synes de har hjulpet én rigtigt godt på vej. Og givet os en...sådan her kommer du videre, sådan her kan du arbejde med det."

Familieterapeuterne har været gode til at give konkrete anvisninger, som pigerne syntes, de kunne bruge til noget:

"Vi har lavet en liste over alle de ting, man kunne gøre, hver gang man fik lyst til at selvskade, så kunne man gøre noget andet for at afreagere"

"Det er ikke sådan, at de har sagt: "det her gør du, det her gør du ikke". De giver én råd og strategier, for i sidste ende er det ens egen viljestyrke, der skal overkomme det, for de kan ikke sige; du må ikke skære i dig selv, du skal bare høre noget høj musik. For det er virkelig dig selv, der skal beslutte dig for: nu gider jeg ikke skære i mig selv."

Fokus på at komme videre

Netop det, at der ikke kun har været fokus på, hvordan pigerne har det lige nu, men også på hvordan pigerne kan få det bedre fremadrettet, er vigtigt. Pigerne fremhæver, at det er helt afgørende at kunne se fremad og kunne sige: *"Ja, jeg har også en fremtid efter gruppen, der skal jeg også klare mig"*:

"Det hjalp også virkelig, det der med, at hver gang de synes, man havde gjort noget godt i forhold til det med selvskade og komme videre, så roste de en helt vildt, også selvom man måske selv tænkte, at det var egentlig godt, så roste de sådan, at man virkelig blev klar over, at ok det var en god ting, det der jeg gjorde. Dét hjalp virkelig."

Det konkrete handlingsanvisende fokus har været en stor hjælp, og pigerne fremhæver, at det i den sammenhæng hjælper meget, at der bliver sat fokus på det gode, man gør:

"Og selv om man så havde skåret i sig selv, så var det jo ikke sådan, at de kom og sagde: "Ej, hvor er jeg skuffet. Og ih, hvor er det trist". Så sagde de, "Nå ok hvordan kan det være du gjorde det, og hvad kan du gøre for ikke at gøre det næste gang?"

"Man kan snakke om alt. Alt hvad der betyder noget for os, har vi fået snakket om. Vi fik jo hele tiden at vide: man kan ikke forandre dem omkring sig, men man kan forandre sig selv. Og man behøver jo ikke at forandre sig så meget, så man bliver til en, de ikke kender."

Herudover siger pigerne bl.a. om deres egen forandring i gruppen:

"Jeg er helt klart blevet bedre til at sige fra over for andre mennesker. At jeg ikke vil stå model til alt. Før var jeg sådan meget, "ej, hvis jeg nu siger det, så gider de nok ikke at snakke med mig.. eller hvordan reagerer de så?" Nu er det sådan, "Nå, men ok, hvis de ikke gider være ordentlige overfor mig, så gider jeg ikke havde noget med dem at gøre."

"Før der turde jeg ikke gå ud på gaden, jeg turde ikke gå uden for mit hus alene, altså jeg begyndte at græde, når jeg kom uden for døren bare. Og nu er det bare sådan, at når jeg går, så går jeg med hovedet højt og er ligeglad. I kan bare kigge! Der har det også hjulpet utrolig meget!"

De unges overvejelser om hvordan de ville havde haft det uden et gruppetilbud

At de unge tillægger deres deltagelse i gruppeforløbet meget stor betydning kan også ses af, at flere af dem fortæller, at de tidligere havde selvmordstanker, og hvis de ikke havde fået tilbud om gruppebehandling er flere af dem inde på, at de frygter, at de ville havde endt i et selvmordsforsøg.

"For at være ærlig.. jeg er ikke sikker på, at jeg .. det ville bare .. når jeg tænker på det, er jeg ikke sikker på, at jeg ville være her"

"Jeg tror, jeg ville have fortsat med at lukket det inde, jeg gik sådan og lukkede mig totalt inde, jeg havde for eksempel selvmordstanker på et tidspunkt. [...] Jeg turde ikke sige noget til min forældre, jeg var bange for at gøre dem ked af det."

"Det havde jeg nemlig også, og jeg er bange for, at jeg ville have gjort det ordentlig."

"Jeg er altså også bange for, at hvis jeg ikke havde prøvet at gøre selvmord, så er jeg bange for, at jeg var endt i alkoholmisbrug eller stoffer. Til sidst ville det cutteri ikke være rus nok. Og så ville jeg bare drikke mig fuld hele tiden."

"Jeg tør ikke tænke på hvor langt ud, jeg ville være kommet".

"Jeg tror ikke, jeg ville have været her i dag. Fordi hver dag, altså når der kørte en bil forbi, det eneste jeg tænkte på, det var, "nu skal det bare slutte". Jeg havde ikke nogen gode dage, overhovedet!"

Pigerne er enige om, at en væsentlig forskel fra før gruppeforløbet er, at de nu har fået fremtidstanker. Som en af pigerne siger:

"Jeg er begyndt at kigge mig for, når jeg går over vejen".

Gruppeforløbets betydning i forhold til de unges forældre

De unge fortæller også samstemmende, at deres forældre har givet udtryk for den store forandring, det har været for deres børn at gå i gruppen.

"Mine forældre, de er fuldstændig, de siger: [pigens navn] det er som om, vi kender dig nu. Fordi, før..altså jeg havde sådan et år, hvor jeg bare fuldstændig lukkede mig ned. Og det eneste jeg lavede, det var at se fjernsyn. Jeg var aldrig sammen med nogen. Men nu lyser jeg op og snakker med mine forældre. Og de siger: "selvom du er meget mindre hjemme nu, så kender vi dig nu, og ved hvem vores egen datter er. Vi kan se, hvem du er igen."

"Ja, det kan jeg også mærke, jeg er begyndt at snakke med min mor igen. Før da var det bare sådan: mor, jeg gider ikke snakke med dig. Nu er det bare sådan: mor, nu skal du lige høre, og jeg er glad. Og det jeg nok kan se forandringen mest på, det er mit sociale liv. For da jeg startede her, var jeg aldrig sammen med nogen, man sad bare og så TV og var lidt på computeren. Og nu har jeg stort set planer hele tiden."

Pigerne mener ikke, at forældrene skulle have været mere med i forløbet, end de har været. Det er vigtigt, at gruppen er "de unges sted":

"Nogen gange har man bare lyst til at kunne sige, at min mor har været en idiot."

Men det har været meget effektivt for de unge at have fælles-samtaler, hvor de sammen med deres forældre har haft en samtale med familieterapeuten:

"Der var ligesom noget, man bare kunne sige til sine forældre, når familieterapeuterne var der, som man ikke kunne sige, når de ikke var der. [...] Man får sine forældre til at sætte sig ned, og så ved de, det er det her, vi snakker om,

Pigerne giver også udtryk for, at det er dejligt at høre ens forældre fortælle, at de synes, man har ændret sig i en god retning.

"Forældrene fortæller om, hvor meget man egentlig har ændret sig, og så ser man jo også nogle ting, som kun ens forældre ser, nogle ting har virkelig forandret dig."

"Mig og min mor vi skændes rimelig meget, her kan man snakke med dem, sætte sig ned uden, at de samtidig skal lave mad. Mine forældre tog sig lidt mere sammen. Familiebehandlerne sagde også, at mine forældre skulle gøre noget anderledes. Men da de sagde det, lyttede mine forældre."

"Mine forældre begyndte at respektere, at når jeg sagde nej, så mente jeg nej. Og de forstod, at man også kan være for pædagogisk over for sit barn."

5. Formidling

På spørgsmål om pigerne kan give gode råd til projektet om, hvordan man fremadrettet kan opspore unge, der kunne have gavn af et gruppe-forløb, foreslår pigerne bl.a.:

"Måske kunne man sende skolesygeplejersken ind i klassen for at fortælle om det"

Efter en lille diskussion i gruppen bliver pigerne imidlertid enige om, at det nok ville være bedre, hvis det var en ung, der selv har haft problemer med selvskade, og som er kommet videre, der kommer og fortæller om tilbuddet. De lægger vægt på, at det er en på deres

egen alder, som kan komme og fortælle om det. De unge, som evt. skal rundt og fortælle skal dog ikke gøre det på deres egen skole.

"Jeg ville have været meget mere åben, fordi det var også derfor, jeg var nervøs, jeg vidste overhovedet ikke, hvad det var. Men hvis der var kommet en på ens egen alder, der havde kommet og fortalt om det, så tror jeg ..."

Pigerne synes, det er vigtigt, at tilbuddet er anonymt og, at **alle** får en folder, så det ikke kun er dem, der er interesserede i det, der skal tage en folder. Så man ikke bliver udstillet, fordi man får eller selv tager en folder.

"Fordi dengang med mig, det var jo kun mig i klassen, der fik det."

Pigerne mener derudover, at der skal hænges flere foldere op offentlig – kombineret med at der kommer en og fortæller om det.

I øvrigt fremhæver pigerne også som et råd til fremtidige tilbud, at det er vigtigt, at man ikke blander piger og drenge i gruppeforløbet. I gruppen har pigerne følt, de kunne snakke om alt, og det ville de ikke kunne, hvis der havde været drenge med:

"Jeg har virkelig fortalt ting, jeg ikke ville fortælle om, hvis der var en dreng"

7. Afsluttende overvejelser

De fem unge piger, der har deltaget i gruppebehandlingsforløbet, giver samstemmende udtryk for, at de har været meget glade for at deltage i forløbet. De unge piger fremhæver især den kontakt, de har haft med de to familiebehandlere, en kontakt, som de beskriver som en "ægte kontakt" præget af nærvær, tillid og engagement. De to familiebehandlers anerkendende og positive tilgang til de unge (og deres selvskade) fremhæves også som meget positivt og betydningsfuldt for det udbytte, de unge oplever, at de har fået af forløbet. Det er lykkedes at skabe et rum i gruppen, hvor pigerne har følt den fornødne tillid til at indgå i de forskellige aktiviteter – og dermed indgå konstruktivt i den (selv)udvikling, som gruppen giver mulighed for.

Interviewet med de unge, der fandt sted en uge efter gruppeforløbet var afsluttet, var præget af en let og livlig stemning i gruppen, og pigerne var meget åbne og ivrige efter at fortælle om deres erfaringer. Interviewet efterlod et indtryk af, at gruppeforløbet virkelig har været en meget positiv oplevelse for pigerne og, at deres egen vurdering er, at de har profiteret rigtig meget af at deltage.

Hvorvidt pigernes begejstring – og manglede input til ting, der undervejs i forløbet kunne have været bedre/anderledes - også i en vis udtrækning kan ses som et udtryk for, at de netop har afsluttet forløbet og gerne vil give familiebehandlerne et positivt skudsmål, er vanskeligt at vurdere. Under alle omstændigheder kan det konstateres, at det er lykkedes i forløbet at skabe en varm og opbyggelig relation til de unge i gruppen og, at dette af de unge selv vurderes som helt afgørende for et positivt forløb.

Bilag 5.

Afgrænsning af målgruppen

Følgende unge er i målgruppen:

- Drenge og piger mellem 13-18 år
- Hvis de bor i Skanderborg Kommune
- Hvis de er normalt begavede
- Hvis de har konkrete symptomer på selvskadende adfærd som:
 - meget tynde/tykke
 - snitmærker
 - ar på kroppen
 - kaster op – provokeret
 - sår/ar på finger fra tandmærker, (efter opkast)

Følgende unge er ikke målgruppen:

- Hvis de er under 13 eller over 18 år
- Hvis de står på venteliste til psykiatrisk behandling
- Hvis de er i anden behandling
- Hvis de tidligere har haft et behandlingsforløb mod selvskadende adfærd
- Hvis de har et dagligt misbrug
- Hvis de er gentagende kriminelle
- Hvis de har en svær psykiatrisk lidelse

På Sporet

Socialpædagog og familieterapeut Inge Bildsøe Hansen
Tlf. 2370 2147

Socialrådgiver og familieterapeut Pia Vilsgaard
Tlf. 2348 8890.

www.skanderborg.dk/paasporet

Opsporing og motivering af de unge

Som nøglepersoner er I en slags ambassadører for projektet, der hvor I befinder jer, blandt de unge.

Et eksempel:

- En lærer, pædagog, forældre er bekymret for en ung
- Henvender sig til en nøgleperson, som har en særlig viden og opmærksomhed angående spiseforstyrrelser og anden selvskadende adfærd
- Nøglepersonen skønner om den unge er indenfor målgruppen ud fra tjeklisten
- Lærer, pædagog eller nøgleperson kontakter den unge og forældrene
- Orienterer om **På Sporet** og udleverer postkortet med tlf. numre på
- Lærer, pædagog eller nøgleperson motiverer og støtter de unge og deres forældre til at søge hjælp
- Lærer, pædagog, nøgleperson eller andre kan hjælpe med at kontakte På Sporet

De unge eller deres forældre kan kontakte **På Sporet** på mobil telefon.

Alle der henvender sig, tilbydes som minimum 1 rådgivningssamtale, som kan være anonym.

Gruppebehandling tilbydes, såfremt den unge er i målgruppen, efter en visitering.

På Sporet

Inge Bildsøe Hansen, tlf. 2370 2147

Pia Vilsgaard, tlf. 2348 8890.

www.skanderborg.dk/paasporet

Bilag 6.

De unges mål.

Personlige mål for:

Mål: (hvad vil du helt overordnet gerne forandre?) ...

- ...
- ...
- ...

Delmål: (hvad vil du mere konkret, gerne blive bedre til?)

- ...
- ...
- ...
- ...
- ...

Succes kriterier: (hvordan kan du se dine mål er nået, hvad skal være anderledes, for at du syntes dit mål er nået?)

- ...
- ...
- ...
- ...

Bilag 7.

Kontrakt

For deltagere i behandlingsgruppen På Sporet.

Tavshedspligt:

Det ikke tilladt udenfor gruppen, at tale om de andre og fortælle, hvad de har sagt eller gjort.

Fremmøde:

Du forpligter dig til at komme hver gang samt at komme til tiden.

Hvis det er helt umuligt for dig, at komme til gruppemødet, skal du kontakte Pia eller Inge personligt, senest dagen før.

Dato:

Underskrift.

Den unge.

Gruppebehandler.

Bilag 8.

Eksempel på temaer i gruppe 4.

1. Grupper: hvad vil det sige at arbejde i en gruppe og hvad er formålet. Erfaringer fra andre former for grupper f.eks. idræt, venner ol.
2. Kort afspændingsøvelse derefter male et billede på lærred, som viser: "hvem er du og hvordan har du det".
3. Præsentation af de unge hver især ud fra deres maleri, deres selvskade og mål.
4. Relationstegning og arbejde i forhold til de mennesker, der har betydning i deres liv.
5. Venner, venskaber og betydningen deraf.
6. Personlige grænser.
7. Konflikter, konflikthåndtering og strategier.
8. Grundfølelserne, samt hvilken af grundfølelserne de hver især bruger mest.
9. Glæden.
10. Midtvejsevaluering individuelt i gruppen.
11. Arbejde i forhold til hvad de oplevede ved evalueringsmødet med forældrene.
12. Glæden.
13. Selvskade og de grundfølelser der aktiverer den. Strategier.
14. De unges bliver enige om et fælles temaer, som de er optagede af. F.eks. frygt, venner ol.
15. De unges bliver enige om et fælles temaer, som de er optagede af. F.eks. forholdet til mor og far.
16. Håb, mål og fremtidsdrømme.
17. De unges bliver enige om et fælles temaer, som de er optagede af. F.eks. skole, kærester ol.
18. Male billede, som punkt 2.
19. Slutevaluering ud fra begge deres malerier og mål.
20. Afslutning og sige farvel til hinanden.

FØR

EFTER

FØR

EFTER

FØR

EFTER

FÖR

EFTER

A. Angulo

FÖR

EFTER

FØR

EFTER

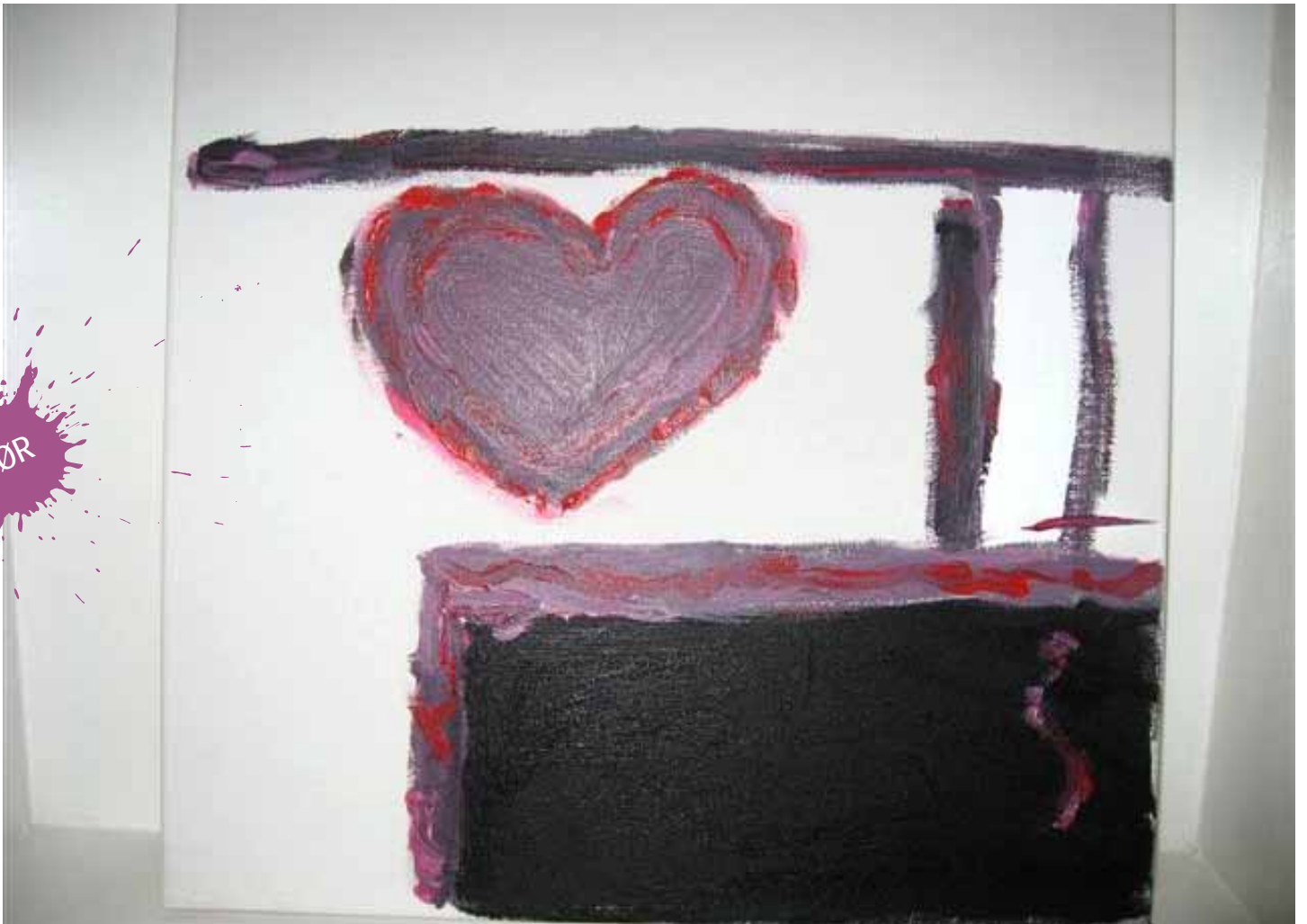

FØR

EFTER

FØR

EFTER

FÖR

EFTER

FOR

EFTER

FØR

EFTER

Bilag 10

Langtidseffekterne af deltagelse i gruppeforløbet i
På Sporet

Overvejelser over interview med to tidligere deltagere

Skanderborg kommune

Marianne Ø. Jørgensen

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Metode	3
Informanter	3
Evalueringsmodel	3
Målsætningen i På Sporet	4
Analysestrategi.....	5
Fejlkilder, validitet og reliabilitet	5
Analyse	6
Spørgeskemaerne	6
Trivselsmål.....	6
Får styrket deres selvværd og identitetsfølelse	6
Oplever at de har indflydelse på deres eget liv	7
Får nye handlemønstre som erstatning for de ”syge”	8
Kan give udtryk for egne behov og tør gå efter at få dem tilfredsstillet.....	9
Oplever sig som del af et fællesskab.....	9
Får mulighed for at støtte og udfordre hinanden	10
Virksomme mekanismer i gruppeforløbet	10
Opsamling på virksomme mekanismer.....	14
Konklusiun.....	14
Perspektivering til eksisterende viden om forebyggelse.....	15
Litteraturliste.....	17

Indledning

Der har i Skanderborg kommune været et ønske om at undersøge langtidseffekterne hos deltagere i ”På Sporet”, som var et fireårigt projekt i Skanderborg kommune (2007-2011) finansieret af satspuljemidler fra psykiatrafiktalet fra 2007.

Projektets formål var at sikre tidlig opsporing og gruppebehandling for unge med selvskadende adfærd. Det har været en del af projektets formål at udvikle metoder til opsporing og samarbejde omkring disse unge. Den del af projekt På Sporet omkring opsporing samt forsamtaler vil ikke være en del af nærværende evaluering, da fokus alene vil være på effekterne af selve behandlingen. Projektet havde kontakt med omkring 50 unge. 21 unge startede gruppeforløb (fordelt på fire grupper). 16 unge gennemførte gruppeforløbet.

Hovedpointen med at interviewe tidligere deltagere i På Sporet, er at afdække langtidseffekterne/outcome i forbindelse med deltagelse i gruppeforløbet På Sporet.

Metode

Et semi-struktureret gruppeinterview samt et spørgeskema fra hver deltager har været metoden til empiriindsamling. Spørgeskemaerne har været de samme, som informanterne svarede på i forbindelse med opstart og afslutning på gruppeforløb, og har koncentreret sig om forskellige parametre for trivsel, så som ensomhed, skolefravær, fritidsaktiviteter, kammerater, konflikter, familie. Opsamlingen på de to foregående spørgeskemabesvarelser kan ses i behandlernes egen erfaringsopsamling.

Det semistrukturerede gruppeinterview har koncentreret sig om trivsel før og nu. Der er spurgt ud fra de (på forhånd) udfyldte spørgeskemaer, samt ud fra de af behandlerne definerede mål for trivsel. Se formålet med På Sporet, samt udspecificeringen af begrebet trivsel nedenfor. Der er lagt vægt på at bruge åbne spørgsmål, så informanterne havde mulighed for at bidrage med det, der var væsentligt i deres optik, samt at det var muligt at komme med såvel positiv som negativ kritik, samt kontekstens betydning for den enkelte.

Informanter

Alle deltagere, som havde gennemført gruppeforløb 1, 2 eller 3 blev inviteret. Dvs. 11 mulige respondenter. Kriteriet for udvælgelsen var, at det var mere end ét år siden de havde gennemført gruppeforløb. Derfor blev deltagere fra gruppe 4 ikke inviteret. Dette er valgt med begrundelse i, at formålet er at måle langtidseffekter. ”Langtid” bliver altså i denne kontekst defineret som minimum ét år.

Der var to informanter, der ønskede at deltage. Begge var fra gruppe 1. Metodisk og analytisk er det selvfølgelig problematisk, at der ikke er flere deltagere, der har ønsket at medvirke. Se desuden afsnittet om fejlkilder, validitet og reliabilitet.

Evalueringsmodel

Hensigten har været at måle på fastsatte parametre for trivsel. Disse parametre udgør en operationalisering af målet med På Sporet. De to informanter har svaret på et spørgeskema om trivsel, og det er de samme spørgsmål, som de svarede på både før og lige efter gruppeforløbet.

Det har desuden været hensigten også at have et mere målfrit aspekt med i evalueringen. En mulighed for at afsøge om der er faktorer, som man ikke på forhånd forventede der havde betydning.

Metodisk kan man sige, at dette er en evaluering, da det er effekterne der er genstand for analysen. Dog følges der ikke en specifik evalueringsteori/model.

Der er primært anvendt elementer fra realistisk evalueringsmodel. Det har været essentielt at afdække, hvad der har virket, for hvilke deltagere under hvilke omstændigheder. Der er således i denne model indlejret en præmis om, at viden og eventuelle succeser fra dette område, er bundne til denne kontekst og ikke nødvendigvis er overførbare til alle andre kontekster (Krogstrup 2006:kap. 6).

Der er desuden inddraget elementer fra klassisk effektevaluering: Er effekten i overensstemmelse med de officielle politiske målsætninger? I hvilket omfang er de opnåede effekter faktisk en funktion af indsatsen? Spørgsmål nummer 2 bliver ikke besvaret i denne evaluering, da det metodisk vil kræve muligheder for kontrolgrupper mv. Men der vil blive set på effekterne i lyset af de politiske målsætninger (ibid:kap. 5).

En realistisk evaluering vil ofte have mere formativ end summativ sigte, men i denne sammenhæng vil sigtet være summativt i den forstand, at det er en vurdering i forbindelse med en afslutning. Der er ikke mulighed for, at evalueringen kan komme til at forme en nuværende praksis. Men den viden der her genereres kan forhåbentlig anvendes i forbindelse med vurdering af, hvorvidt Skanderborg kommune kan have succes med projekter som dette.

Der har tidligere været lavet gruppeinterview med den første gruppe i "På Sporet". Hensigten var på dette tidspunkt at opsamle erfaringer omkring alle dele af projektet med henblik på at vurdere effekterne i forhold til det igangværende projekt, og med mulighed for at kunne tilrette projektet lidt. Altså et mere formativt sigte.

Målsætningen i På Sporet

Det overordnede formål med projekt På Sporet er, at udvikle metoder til forebyggelse, opsporing og tidlig indsats i forhold til unge mellem 13 og 18 år, der udviser tegn på mistrivsel og med tendens til spiseforstyrrelse eller anden selvskadende adfærd. Projektet har haft følgende konkrete mål:

- *Udvikle en samarbejdsmodel, som kan bidrage til en tidlig opsporing af unge med spiseforstyrrelse eller anden selvskadende adfærd.*
- *Beskrive og udvikle metoder til forebyggelse, af spiseforstyrrelser og selvskadende adfærd.*
- *Opspore de sårbare unge, der mistrives og har tendens til at udvikle spiseforstyrrelse og selvskadende adfærd.*
- *Iværksætte en tidlig indsats for unge med spiseforstyrrelser og selvskadende adfærd.*
- *Motiverer de unge til aktiv deltagelse i gruppe- og individuel terapi.*
- *Øge de unges trivsel og hindre, at de udvikler en faretruende sygdom, der kræver psykiatrisk behandling.*
- *Arbejdet tænkes i tæt samarbejde med den unges netværk og forældrene*

Øge trivsel vil sige:

- *Få styrket deres selvværd og identitetsfølelse*
- *Opleve at de har indflydelse på deres eget liv*
- *Få nye handlemønstre som erstatning for de "syge"*
- *Kan give udtryk for egne behov og tør gå efter at få dem tilfredsstillet*
- *Opleve sig som del af et fællesskab*
- *Få mulighed for at støtte og udfordre hinanden*

Målsætningen er i høj grad koncentreret omkring output – programmer/modeller der skal udvikles, forløb der skal gennemføres. Men punktet der hedder: *"Øge de unges trivsel og hindre, at de udvikler en faretruende sygdom, der kræver psykiatrisk behandling"* er mere effektorienteret.

Output er i høj grad allerede dokumenteret i behandlernes egen erfaringsopsamling omkring På Sporet.

Analysestrategi

I analysen vil der blive set på resultaterne fra spørgeskemaet i forhold til at afdække nuværende trivsel hos de to informanter.

Der vil blive anvendt den udspecificerede målsætning for øget trivsel som ramme for analysen ved at se på punkterne et ad gangen og belyse, i hvilket omfang der i interviewdataene er belæg for at tale om positiv effekt.

Desuden vil interviewdata blive anvendt i forhold til at identificere virksomme mekanismer fra gruppeforløbet.

Såvel spørgeskema som interview-data vil blive spejlet ind i det allerede eksisterende erfaringsopsamling med henblik på at identificere virksomme mekanismer, samt vurdere udviklingen for de to respondenter.

Til slut perspektiveres nærværende resultater i forhold til den generelle debat og resultater fra større undersøgelser med henblik på at udbrede diskussionen af effekten af forebyggende socialt arbejde.

Fejlkilder, validitet og reliabilitet

Der var kun to respondenter, der ønskede at være med i interview i forbindelse med denne undersøgelse. Det er selvfølgelig et alt for spinkelt grundlag at lave generaliseringer ud fra. Nærværende undersøgelse skal derfor ses som et enkeltstående billede på, hvordan det er gået enkelte deltagere. Reliabiliteten af undersøgelsen ville være højnet, hvis der var lavet flere interviews, og man dermed kunne se, om de samme temaer eller variationer af det dukkede op i disse interviews.

Det er desuden en overvejelse værd, om de to der har sagt ja til at medvirke, netop har sagt ja, fordi de synes at det går godt, og derfor gerne vil fortælle om deres situation. Jeg ved som sagt ikke, hvordan de andre deltagere har det¹.

¹ Mere om validitet, reliabilitet og generel kvalitetssikring i kvalitative undersøgelser kan findes i Henning Olsens artikel: "Kvalitative analyser og kvalitetssikring"

Analyse

Spørgeskemaerne

Resultaterne af spørgeskemaerne udmærker sig ved, at de er meget positive. Jeg vil ikke gengive alle svar her, men konkludere, at begge respondenter er i god trivsel på alle områder. Dvs. skolefravær, fritidsinteresser, sammen med venner, laver ting du kan lide, konflikter, ensomhed, motion, kaste op og skære i sig selv.

Trivselsmål

Denne del af analysen vil forholde sig til trivselsmål. Trivsel er operationaliseret således af behandlerne i målsætningen:

- *Få styrket deres selvværd og identitetsfølelse*
- *Opleve at de har indflydelse på deres eget liv*
- *Få nye handlemønstre som erstatning for de ”syge”*
- *Kan give udtryk for egne behov og tør gå efter at få dem tilfredsstillet*
- *Opleve sig som del af et fællesskab*
- *Få mulighed for at støtte og udfordre hinanden*

I det følgende anvendes informanternes citater til at afklare, i hvilket omfang målsætningen om øget trivsel er nået. Jeg vil anvende de enkelte parametre særskilt.

Få styrket deres selvværd og identitetsfølelse

Det lader til, at de to informanter i høj grad har fået styrket deres selvværd og indentitetsfølelse. Mange citater kunne underbygge det. Her kommer et udvalg:

J2: Det er slet ikke noget, jeg tænker på, men det er nok også fordi, dengang jeg havde anoreksi, der var jeg også inde og tale med dem (børnepsyk., red.) om forskellige slags selvskadende adfærd. Grunden til at jeg gjorde det var nok, at jeg rimeligt meget hadede mig selv. Jeg kunne simpelthen ikke klare det. Jeg syntes, at jeg var det værste i verden. Jeg havde brug for at skade mig selv, for at føle at det var ok. Jeg følte mig som et bedre menneske, når jeg gjorde skade på mig selv. Det forsvandt, fordi at når man snakker om det, og man bliver vendet til at holde af sig selv, og tænker at man godt kan lide sig selv og sin krop, så har man ikke behov for at gøre sig selv ondt. Hvis jeg er ked af det, så ringer jeg til min kæreste eller snakker med min mor, min far eller min bedste ven. Jeg har ikke det samme behov for at straffe mig selv for at være forkert. Før følte jeg, at jeg skulle straffe mig selv for at være forkert.

I: I virker begge meget selvsikre, når I beskriver, hvad I har lyst til. Er det også sådan I har det?

J1 + J2: Ja.

J2: Selv om jeg havde en masse problemer den gang, så nu hvor jeg har det bedre, så har jeg kunnet bruge en masse ting fra gruppen. Selvtillid og sådan noget. Det har jeg også kunnet bruge senere hen i mit forløb med børnepsyk., der har jeg kunnet bruge nogle ting. Men især det med at være selvsikker. En stærkere person.

J1: At få respekt for sig selv. Før gruppen tænkte jeg ikke videre end til næste dag. I morgen skal jeg det og det, og hvis det var noget, som jeg ikke lige magtede, så har jeg nok ondt i maven, og så bliver jeg hjemme i morgen. Men nu er jeg virkelig begyndt at tænke, at jeg har en eksamen til foråret, og der skal jeg sådan og sådan. Jeg er ligesom blevet mere bevidst omkring mig selv, og hvad jeg vil. Det har gruppen gjort rigtig meget for.

Informanternes citater viser en udvikling fra at hade sig selv, og føle at det var nødvendigt at skade sig selv, for at føle at det var ok, til nu, hvor informanterne fortæller, at de er blevet vendt til at holde af sig selv, og kan beskrive sig selv som en stærkere person. At J2 efter På Sporet har modtaget behandling i børnepsykiatrisk regi, konflikter i nogen grad med et af På Sporets formål om at forhindre, at deltagerne udvikler en faretruende psykisk sygdom. Så for J2 har deltagelse i På Sporet ikke været nok til at komme ud af den selvskadende adfærd. Hun beskriver det dog som et vendepunkt.

J1 beskriver ligeledes, at hun har fået respekt for sig selv. Jeg vurderer, at der ud fra ovenstående citater er grund til at antage, at de to informanter har fået styrket deres selvværd. Jeg vurderer ligeledes, at deres identitetsfølelse bliver berørt i ovenstående udsagn. Eksempelvis når J2 siger, at hun er blevet mere bevidst omkring sig selv, og hvad hun vil. Nedenstående sætter hovedet på sømmet:

J1: Man får en fed følelse, fordi man er kommet så langt fra dengang og til nu.

J2: Man føler sig også totalt cool. Når jeg tænker på, hvor meget jeg er kommet igennem, så får jeg selvtillid af det og tænker hold kæft, hvor er jeg stærk. Det kan godt være, at jeg er en følsom person, men jeg er også meget stærk, at jeg kunne kæmpe mig igennem.

J1: Når man kigger tilbage i bogen, så tænker man, hvis jeg kunne klare det der, så kan jeg også klare næste års eksamen.

Opleve at de har indflydelse på deres eget liv

De to informanter introducerer sig selv:

J2: Jeg er lige fyldt 18, jeg går på handelsskolen i Silkeborg, hvor jeg er færdig til januar, og så starter jeg i praktik ved en optiker (navnet slettet i forbindelse med anonymisering, red.). Jeg laver ikke så meget i min fritid. Nu skal jeg til at starte ved optikeren allerede her i december efter skoletid, og så har jeg en kæreste og mine venner.

J1: Jeg er 16 år. Jeg går i 10. klasse her i Skanderborg. Efter det vil jeg gerne være pædagog. I fritiden er jeg sammen med min kæreste og mine venner og veninder.

J1 beskriver videre om hendes ønske om at blive pædagogisk assistent:

J1: Jeg tager grundforløbet her i Skanderborg på social og sundhedsskolen. Det ligger lige ved siden af, hvor jeg går nu, bag efter skal jeg videre til Århus. Også på pædagogisk assistent uddannelse. Derefter vil jeg arbejde i et par år, og muligvis bygge videre på det bag efter.

I: Hvad drømmer du om at arbejde med?

J1: Jeg vil gerne arbejde på et opholdssted for unge, som har forskellige problemer. Eksempelvis hvis forældrene drikker, eller hvis de har været udsat for forskellige ting i deres liv, der gør at de ikke kan bo derhjemme. Belastede uge. Det vil jeg rigtig gerne. Det er ved at være halvandet år siden, at det gik op for mig. Det drømmer jeg stadig om.

I: Det har du bare mod på?

J1: Ja.

Og videre

J1: At få respekt for sig selv. Før gruppen tænkte jeg ikke videre end til næste dag. I morgen skal jeg det og det, og hvis det var noget, som jeg ikke lige magtede, så har jeg nok ondt i maven, og så bliver jeg hjemme i morgen. Men nu er jeg virkelig begyndt at tænke, at jeg har en eksamen til foråret, og der skal jeg sådan og sådan. Jeg er ligesom blevet mere bevidst omkring mig selv, og hvad jeg vil. Det har gruppen gjort rigtig meget for.

Ovenstående citater viser, at begge informanter i høj grad oplever, at de har indflydelse på deres liv på den måde, at de går efter de uddannelser de ønsker. De ikke bare HAR indflydelse – de UDØVER indflydelse.

Få nye handlemønstre som erstatning for de "syge"

Informanterne beskriver:

J2: Man lærte, at der var andre måder at udtrykke sig på end ved at skade sig selv. Så havde man ikke så meget lyst til at skade sig selv. Man kunne bruge hænderne, male. Jeg begyndte rigtig meget at skrive digte og historier om det. Fordi jeg fandt ud af, at hvis jeg skal lade være med at skade mig selv, så skal jeg sætte mig ned og skrive, hvordan jeg har det. Eller, hvis jeg skal lade være med at skade mig selv, så sætter jeg mig ned og maler et billede af en pige, der sidder og græder.

J1: Jeg kan også huske, at der var en dag, hvor vi skulle skrive ideer ned i vores bog til, hvad man kunne gøre, hvis man var sur eller ked af det i stedet for at selvskade. Boksning, løbe en tur, male, ringe til en veninde. Alle kom med forslag.

Både J1 og J2 beskriver, at de har fået alternative strategier, og at de benytter dem. De beskriver det som virkningsfuldt og efterhånden så integreret, at de ikke skal minde sig selv om det mere, som J1 siger:

J1: Det er ikke sådan, at jeg sidder og tænker, at nu skal jeg gøre, som Pia og Inge (behandlerne, red.) de sagde. Nu er det noget, jeg har lært. Det er standard, at hvis jeg er ked af det, så snakker jeg med en om det i stedet for at sidde med det selv. Så ringer jeg til en veninde eller tager over til en kammerat.

J1: Det er bare naturligt for mig nu. Det er også fordi, jeg er blevet mere åben, efter vi var i gruppen. Jeg snakker mere om sådan nogle ting, hvis der er noget galt, det gjorde jeg ikke før, der holdte jeg det bare inden i mig selv.

Kan give udtryk for egne behov og tør gå efter at få dem tilfredsstillet

J2: Jeg tror, at det var der, hvor det gik op for mig, at det var altså ikke mig, der var noget galt med på den måde. Jeg var ikke en luder, og han skulle ikke kalde mig den slags skældsord, bare fordi jeg eksempelvis havde meget makeup på. Man fandt ud af, hvordan man skulle behandle hinanden.

J1: Når man kigger tilbage i bogen, så tænker man, hvis jeg kunne klare det der, så kan jeg også klare næste års eksamen.

J2: Nu overvejer jeg at flytte sammen med min kæreste om et halvt års tid.

Ovenstående viser, at informanterne både siger fra overfor andre, der ikke behandler dem ordentligt, samt at de går efter nye mål i deres liv. Eksempelvis uddannelse og at flytte sammen med kæresten.

Opleve sig som del af et fællesskab

Dette kan både knytte sig til fællesskabet i gruppen i På Sporet, samt et venne-fællesskab i hverdagen. Her knytter jeg det an til venne-fællesskabet i hverdagen.

I: Hvilke krydser er du særligt glad for at kunne sætte i dag? Hvor du tænker – der er godt nok sket noget.

J1: I forhold til fravær i skolen, så har jeg nu skrevet en gang om måneden. Men det er fordi, jeg ofte er syg. Men jeg er ret overbevist om, at den var meget højere før.

I forhold til hvor ofte jeg er sammen med venner, der har jeg skrevet hver dag. Det er jeg rigtig glad for.

I: Det nævnte du også tidligere, at det var et stort problem før.

J1: Det var ikke et stort problem, men det var de samme mennesker, jeg så hele tiden. Hvorimod nu er det mange flere mennesker.

I: Så du er blevet mere åben?

J1: Ja

...

I: Er der nogle af krydserne som du er særligt glad for at kunne sætte i dag?

J2: Den der med "Hvor ofte føler du dig alene/ensom?" – fordi jeg dengang havde problemer med at jeg følte mig ensom. Og så den med hvor ofte jeg kaster op. For det var begyndt lidt dengang, jeg var i gruppen. Og så den med at skære i sig selv.

Fordi det med vennerne det begyndte allerede mens jeg var i gruppen – at blive bedre.

Men jeg tror faktisk, at alle krydserne har rykket sig (siden dengang red.), fordi ens liv har ændret sig meget. På den positive måde.

Og lidt senere:

J2: Jeg ser det som starten på at blive behandlet. Også fordi det gjorde det meget nemmere at tale om. I stedet for at gemme det. Det har jeg ikke lært andre steder. Hvordan man taler om det med andre folk.

Ovenstående viser, at de to informanter har rykket sig i forhold til at have et aktivt liv med kammerater. De understreger begge, at det er de krydser, som de er særligt glade for at sætte i dag. At de ikke føler sig ensomme, samt at de ofte laver ting, de kan lide med vennerne.

Få mulighed for at støtte og udfordre hinanden

J1: Jeg synes, at det bedste var, at man sad med nogle piger, der havde det som en selv. At man kunne tage derfra og tænke, "jeg er ikke den eneste". Jeg følte mig jo som en tosse, første gang jeg skar i mig selv. Men så fandt jeg ud af, at der er andre, der har det som mig. Det var det, som jeg syntes var mest positivt ved det.

...

J1: Man lærte også at få respekt for sig selv. Man fandt ud af, at man var noget værd.

I: Hvordan fandt I ud af det?

J2: Det snakkede vi meget om. Og så fordi at vi så på hinanden, og når der så var en der fortalte... jeg kan eksempelvis huske, at J1 havde en veninde, der ikke var særligt sød ved hende. Der kan jeg huske, at jeg sad og tænkte, at det skulle hun jo bare ikke finde sig i. Hun er så meget mere værd. Og så kan man lige pludseligt relatere det til en selv, og tænke at det der skal man ikke finde sig i. Og man så de andres ansigtsudtryk, når man fortalte et eller andet, så kunne man se at de andre tænkte "aj!" (overrasket, red.).

Ovenstående citater viser, at de to informanter oplever at være blevet støttet og udfordret af den spejling, de har oplevet i gruppen. At det har været meningsfuldt for dem, i forhold til at se mere konstruktivt på sig selv og egen situation.

Virksomme mekanismer i gruppeforløbet

De to informanter er forholdsvis præcise i deres beskrivelse af, hvad der har virket for dem i gruppeforløbet. Behandlerne har beskrevet i deres egen erfaringsopsamling, at deres udgangspunkt er at arbejde med gruppetode efter Ken Heaps overordnede betragtninger om gruppetode i socialt arbejde. Behandlerne citerer i deres erfaringsopsamling:

"Grundtanken med gruppearbejde er, at medlemmerne både kan hjælpe sig selv og hinanden ved at dele følelser og oplysninger med hinanden, ved at sammenligne holdninger og erfaringer, ved at støtte hinanden i at eksperimentere, turde løbe en risiko og ændre, ved at udveksle ideer, forslag og løsninger, ved at give hinanden modforestillinger og ved at udvikle personlige forhold indbyrdes.

Endvidere prægtes dette til tider intense netværk af oplevelsen af jævnbyrdighed og af ofte indgående forståelse for og identifikation med hinandens livssituation.” (Heap 2005, s. 25).

”Den høje prioritering af ”brug af gruppen” indebærer, at gruppens medlemmer er der for at arbejde, for at give og modtage”. ”Den grundlæggende tankegang går ud på at betragte det enkelte medlem både som en unik person og som en del af en mere kompleks social organisme, der kaldes gruppen. Den gruppe, som han eller hun er en del af, er også på en hvis måde et selvstændigt, unikt socialt væsen.” ”Og gruppens liv er til enhver tid et samspil mellem hver enkel klient og den ”anden klient” – gruppen – som hun eller han er en del af.” (Heap 2005, s.26).

Nedenfor vil jeg finde matchninger mellem informanternes egne ord for, hvad der virker godt samt de forventninger man kan have, på baggrund af teorier om gruppemetode. Altså se på om der er sammenhæng mellem informanternes oplevelse af virksomme mekanismer, og hvad teorien beskriver som virksomme mekanismer. Ken Heap beskriver følgende mulige grupperessourcer:

Gruppestøtte,
Gruppekontrol,
Genkendelse,
Almengørelse,
Kollektiv styrke samt
Integrering af løsninger.

Ifølge Heap behøver alle ressourcer ikke at være i spil i alle grupper (ibid:80-81).

- **Der var andre der havde det på samme måde.**

J1: Jeg synes, at det bedste var, at man sad med nogle piger, der havde det som en selv. At man kunne tage derfra og tænke ”jeg er ikke den eneste”. Jeg følte mig jo som en tosse, første gang jeg skar i mig selv. Men så fandt jeg ud af, at der er andre, der har det som mig. Det var det, som jeg syntes, var mest positivt ved det.

Heap beskriver, at netop genkendelsen og almengørelsen i gruppen afhjælper følelsen af isolation (ibid:38)

- **Man øvede sig i at være åben.**

J2: Man finder ud af, at der også er andre, der har det. Og jeg har også fundet ud af, at der også er nogle af mine veninder der... Når jeg åbner op, så åbner andre også op. Og så finder man ud af, at andre også har haft det svært. Det er dejligt at finde ud af, at man ikke er den eneste, der tager medicin eller gør sådan og sådan. Det kan godt ske, at det ikke er lige så slemt som en selv, men det der med at man kan sidde og snakke med sin veninde om sine problemer, selv om hun ikke helt forstår det, så bare det der med at komme ud med det nogle gange. Det er også noget, jeg har lært gennem det her.

I: Det at der var andre piger, som du øvede dig sammen med?

J2: Ja. Vi øvede os jo i at fortælle om vores problemer.

At øve sig i at være mere åben er en måde at bruge gruppestøtten. Man oplever et trygt rum, hvor man kan være ærlig om, hvordan man har det. Den læring kan man efterfølgende tage med ud i verden og prøve af. Ligesom i ovenstående eksempel.

- **Det man ikke kunne se hos sig selv, kunne man se hos andre, og til sidst kunne man også se det hos sig selv.**

J1: Man lærte også at få respekt for sig selv. Man fandt ud af, at man var noget værd.

I: Hvordan fandt I ud af det?

J2: Det snakkede vi meget om. Og så fordi at vi så på hinanden, og når der så var en der fortalte... jeg kan eksempelvis huske, at J1 havde en veninde, der ikke var særligt sød ved hende. Der kan jeg huske, at jeg sad og tænkte, at det skulle hun jo bare ikke finde sig i. Hun er så meget mere værd. Og så kan man lige pludseligt relatere det til en selv, og tænke at det der skal man ikke finde sig i. Og man så de andres ansigtsudtryk, når man fortalte et eller andet, så kunne man se, at de andre tænkte "aj!" (overrasket red.).

Løsninger, her repræsenteret ved mere positivt selvbillede, integreres i den ovenstående proces. Først tænker informanten, at hun ikke er noget værd, men hun kan godt se, at de andre piger er meget mere værd, end de selv tror. Og gennem denne erkendelse kan hun til sidst vende erkendelsen mod sig selv, og se at hun også er mere værd, end hun selv har tænkt. På denne måde integreres en løsning.

- **Ligeværdighed**

J2: Jeg tror, at det var det der sammenhold, som man fik i den tid, selvom vi ikke ser hinanden mere, så tror jeg egentligt, at vi fik noget helt specielt sammen i den periode, som man ikke kan få med andre. Fordi vi sad der og snakkede sammen, og gav hinanden tid til at snakke. Vi var alle sammen lige på det tidspunkt. Der var ikke nogen, der havde det værre end de andre. Alles problemer var lige seriøse. Og så synes jeg, at det var fedt, det der med at vi også kunne snakke om sjove ting, og vi kunne også snakke om gode ting.

Den ligeværdighed, der bliver beskrevet her, kan knytte an til genkendelse. Når man oplever, at andre kan have samme problemer, og alle problemer bliver taget alvorligt, og der bliver mulighed for at spejle sig selv og give respons på de andres udsagn, så kan man opleve genkendelse og ligeværdighed.

- **Anerkendelse af positive fremskridt**

I: Bliver du også opmuntret af billederne i malede?

J1: Jeg kunne godt se, at der var forskel. Billederne minder mig om det forløb, vi havde i gruppen, og hvis jeg er ked af det en dag, så kan man tænke på det.

...

I: Har I brugt den (deres egne notesbøger i gruppen, red.) eller har I haft den i hovedet?

J2: Jeg har nogle gange læst tilbage i den. Men det er også lige så meget for at se – wow har jeg haft det så dårligt en gang? Det har været opmuntrende, hvis jeg har følt, at jeg har haft en hård periode igen, så har jeg læst i bogen, og så har jeg tænkt, at det her kan jeg godt klare. Hvis jeg kunne kæmpe mig igennem alt det der – så kan jeg også kæmpe mig igennem det her. WOW så langt er jeg kommet.

J1: Man får en fed følelse, fordi man er kommet så langt fra dengang og til nu.

J2: Man føler sig også totalt cool. Når jeg tænker på, hvor meget jeg er kommet igennem, så får jeg selvtillid af det og tænker, hold kæft hvor er jeg stærk. Det kan godt være, at jeg er en følsom person, men jeg er også meget stærk, at jeg kunne kæmpe mig igennem.

J1: Når man kigger tilbage i bogen så tænker man, hvis jeg kunne klare det der, så kan jeg også klare næste års eksamen.

At synliggøre de positive fremskridt knytter i høj grad an til den grupperessource, der handler om gruppestøtte. Det knytter også an til anerkendelse. Ved at synliggøre de positive fremskridt anerkender man dem.

- **Forskellige metoder. Både snak og kreativt.**

J2: Vi sad og malede først, hvordan vi havde det, og senere skulle tegne os selv som en blomst. Nogle gange skulle vi lukke øjnene. Nogle gange skete der noget andet i stedet for, at vi hele tiden skulle sidde og snakke. Det kunne godt have været anstrengende.

I: Så det at der blev brugt nogle forskellige metoder og aktiviteter... virkede det bedre tror du?

J2: Ja det tror jeg... for det gav også bare lidt luft ind i mellem. Fordi, en gang imellem kunne man godt tænke... ej jeg gider ikke derhen i dag... nogle gange kunne de godt mærke på os, hvis vi hellere ville fjolle-snakke, og så fik vi lov til det, og så kom vores problemer ikke til at fylde det hele.

Og dengang vi malede, så kunne man også se på, hvordan man havde haft det – og hvordan man fik det. Det synes jeg var spændende. Det var fedt at kunne se sin udvikling på den måde.

At der har været anvendt forskellige metoder i gruppen handler nok om terapeutiske overvejelser. Men det er også en vej til at integrere ny viden.

- **At indsatsen kom tidligt.**

I: Og du, J1, var ret ung. 13 år dengang?

J1: Ja. 13 eller 14. Ja det var lidt specielt, men som J2 sagde, så var det godt, at det var så tidligt. For ellers havde det nok ikke virket så godt.

I: Hvor lang tid syntes du, at du havde haft det svært?

J1: Det var faktisk ikke særligt længe. Det var min lærer, der opdagede, at jeg var begyndt at skære i mig selv, og hun tog med det samme fat i sundhedsplejersken på skolen, som tog fat i kommunen, og så kom jeg ind i gruppen, efter jeg havde haft samtaler med Inge. Det gik rigtig hurtigt. Det var ikke mere end et par måneder. Hvor jeg havde skåret i mig selv.

Dette knytter ikke an til en bestemt grupperessource, men til et specifikt mål med indsatsen, nemlig at yde tidlig opsporing og behandling i forhold til unge med selvskadende adfærd. Især J1 fik meget hurtigt kontakt med På Sporet, efter hun var begyndt at have selvskadende adfærd. Denne hurtige kontakt har været betydningsfuld. Andet sted i interviewet udtrykker hun, at hun stoppede med at

skære i sig selv den dag hun stoppede i På Sporet. J2 havde haft selvskadende adfærd i ca. 3 år inden hun startede i På Sporet. Efterfølgende havde hun brug for behandling i børnepsykiatrisk regi. Man kan på denne baggrund have en formodning om, at den tidlige indsats er virksom i forhold til at opnå bedre trivsel.

Opsamling på virksomme mekanismer

Ovenstående analyse af de to informanternes udsagn i relation til de virksomme mekanismer i gruppebehandlingen tyder på, at informanterne i høj grad har oplevet de forskellige grupperessourcer, som Ken Heaps gruppemethode lægger op til kan være til stede i gruppebehandling.

Det har på baggrund af informanternes udsagn været muligt at identificere ressourcerne:

Gruppestøtte, genkendelse, almengørelse, integrering af løsninger.

Jeg har i informanternes udsagn ikke kunnet finde elementer af ”gruppekontrol” og ”kollektiv styrke”. Dog har informanterne lagt vægt på, at de følte sig ligeværdige og blev meget tætte i gruppen. Her kan der således være elementer af ”kollektiv styrke”.

Der er desuden terapeutiske elementer som bliver fremhævet som virksomme mekanismer. Det blev fremhævet som virkningsfuldt at behandlerne anvendte forskellige metoder, både snak og kreativ-udfoldelse. Desuden kan man ud fra interviewet se, at den ene informant modtog en meget tidlig indsats i forhold til sin selvskadende adfærd, hvorimod den anden informant havde haft selvskadende adfærd gennem flere år inden hun modtog behandling i På Sporet. Informanten der modtog hurtig/tidlig indsats har efterfølgende ikke haft behov for yderligere behandling i modsætning til informanten der kom med i På Sporet. Der er således mulighed for at det element af indsatsen, der handler om, at behandlingen bliver tilbudt tidligere i forløbet, har været virksom i forhold til, at indsatsen i På Sporet var tilstrækkelig til at afhjælpe problemerne med selvskadende adfærd og sikre bedre trivsel.

Konklusion

Efter interview med de to informanter står det klart, at for disse to piger har På Sporet levet fuldt op til formålet. De positive effekter i henhold til de udspecificerede mål for trivsel er tydelige også 3 år efter gruppeafslutning.

Det er ligeledes tydeligt, at informanterne også efter tre år kan identificere konkrete mekanismer i gruppeforløbet, som var virksomme til at hjælpe dem ud af den selvskadende adfærd.

Hvorvidt man kan knytte de to informanternes forbedrede trivsel snævert sammen med forløbet i På Sporet, kan der naturligvis stilles spørgsmålstegn ved. Især pga. det faktum at den ene informant har modtaget forholdsvis omfattende behandling i børnepsykiatrisk regi efter afslutningen af På Sporet. Men det faktum at begge informanter kan identificere positive og virksomme mekanismer fra forløbet, samt at de gennem interviewet er konsistente og flere gange vender tilbage til de samme temaer, må betyde, at der er sandsynlighed for en vis sammenhæng mellem den forbedrede trivsel og gruppeforløbet i På Sporet.

De mekanismer der af informanterne identificeres som virksomme, relaterer sig i høj grad til de af Ken Heap definerede ”grupperessourcer”. Dette er ikke i sig selv overraskende, da behandlerne selv har givet udtryk for i deres erfaringsopsamling, at netop Ken Heaps gruppemetode var grundlaget for deres tilgang til gruppen. Men hvad der er værd at hæfte sig ved i denne evalueringssammenhæng er, at informanterne har genkendt mekanismerne og kan identificere dem – også efter flere år. Der kan altså konkluderes, at behandlingsstrategien har været succesfuld.

Perspektivering til eksisterende viden om forebyggelse

Denne perspektivering vil især koncentrere sig om resultaterne i to undersøgelser. Den ene er en cost-benefit-analyse, der er lavet af CEBR og Mødrehjælpen i forbindelse med Mødrehjælpen ”Projekt I Gang”. Resultaterne af analysen er gengivet i ugebrevet Mandag Morgen, og viser at hjælp til udsatte unge mødre giver store besparelser i den kommunale forvaltning. Den anden er Rambøll og Region Midtjyllands evaluering af en del af de projekter, der blev finansieret af psykiatripuljen i perioden 2007-2011.

Mandag Morgen gennemgår CEBR og Mødrehjælpen resultater i forhold til undersøgelse af økonomiske effekter af Mødrehjælpen ”Projekt I Gang”, der er et projekt med fokus på at få unge sårbare mødre i uddannelse eller job, samt at styrke dem i rollen som mor. Indsatsen kan variere, men eksempelvis arbejdes der med mentorordninger. Projektet er finansieret af satspuljemidler. Konklusionen er, *”at samfundet sparer næsten 160.000 kr. for hver eneste ung og sårbar enlig mor, som får hjælp til at bryde mønstret og f.eks. komme i gang med en uddannelse. Dette er endda et meget konservativt skøn. ... Antager man at det lykkes at skabe varige forbedringer i de udsatte mødres livssituation, er den økonomiske gevinst mange gange højere”*².

Artiklen dokumenterer ligeledes, at når det koster 40.000 kr. når en ung gennemfører ”Projekt I Gang”, og der er en gevinst på 159.000 kr., for dem der bryder mønstret og kommer i arbejde, ja så skal der blot en succesrate på 20 % til, før projektet økonomisk set er en overskudsforretning for samfundet. Med gevinst menes, at samfundet konkret sparer penge på overførselsindkomster ved de unge mødre, som kommer i uddannelse eller arbejde.

Artiklen perspektiverer resultaterne til andre områder som eksempelvis voldige unge, unge med spiseforstyrrelser eller stofmisbrugere, og antager at lignende resultater kan opnås inden for disse målgrupper, som står uden for uddannelse eller arbejdsmarked med andre problemer end ledighed.

Undersøgelsen er interessant, da ”Projekt I Gang” på flere måder minder om ”På Sporet”. I begge tilfælde drejer det sig om indsats over for unge med problemer. I På Sporet er målgruppen afgrænset til selvskadende. I Projekt I Gang er målgruppen mere bred, og forstået ved sårbare unge mødre uden tilknytning til job eller uddannelse. Også prisen pr. deltager ligger tæt på hinanden. Hvis man forestiller sig samme scenarie, så vil det sige, at projekt ”På Sporet” også vil være en økonomisk ”overskudsforretning” ved en succesrate på blot 20 %. Som det tidligere er dokumenteret, i behandlernes egen erfaringsopsamling, så er der i målingerne lige efter afslutningen af På Sporet målt en rigtig fin succesrate, som ligger over de 20 %. I det omfang ovenstående kalkuler gør sig gældende for På Sporet, vil det være en økonomisk overskudsforretning at arbejde forebyggende med unge, der er i en udsat position, eksempelvis som følge af selvskadende adfærd.

² Citat: www.mm.dk/social-forebyggelse-giver-bedre-afkast-end-obligationer

Den succesrate, der er tale om i Projekt I Gang, handler om arbejdsmarkedstilknytning og uddannelse. Men man må formode, at de unge der deltager i På Sporet, hvis de kommer ud af den selvskadende adfærd, vil have mulighed for og lyst til at deltage i uddannelse og arbejdsmarked på lige fod med alle andre unge. Dette ses hos de to informanter, der begge er i gang med uddannelse på almindelige vilkår.

Rambøll og Region Midtjylland har, for Servicestyrelsen, effektevalueret nogle af de andre projekter der er/var finansieret af psykiatridelen af satspuljemidlerne i perioden 2007-2010. De resultater, der gengives her er fra projekter, der har haft til formål at tilbyde psykologisk behandling til unge med lettere eller begyndende psykiske vanskeligheder. Tilbuddene er lokaliseret henholdsvis i kommuner og på ungdomsuddannelserne. Formålene med projekterne er, at mindske antallet af henvisningerne til de børnepsykiatriske afdelinger, at mindske frafaldet på ungdomsuddannelserne samt øge børn og unges psykiske trivsel. Metoden til evaluering har været effektevaluering, og der er anvendt kontrolgrupper for at kunne måle nettoeffekten og på den måde den reelle effekt af indsatserne.

Konklusionen på effektevalueringen er, at 2/3 af de børn og unge, der har modtaget psykologhjælp i kommunalt regi eller på ungdomsuddannelser, har fået bedre psykisk trivsel.

Ved at sammenligne dette resultat med kontrolgruppens trivsel viser det sig, at der er en signifikant nettoeffekt. Dog størst nettoeffekt i gruppen af unge over 13 år, og lidt lavere nettoeffekt hos børn under 13 år.

5 ud af 7 kommuner har oplevet et fald i antallet af sengedage i ungdomspsykiatrien og en lavere stigning i antallet af patienter i ungdomspsykiatrien end landsgennemsnittet 2007-2009. Desuden viser evalueringen, at kontrolgruppens brug af psykologer og psykiatere i 2009 var tre gange højere end for indsatsgruppen.

Med hensyn til deltagelse i ungdomsuddannelse, så viser evalueringen (registeranalysen), at 43 % af indsatsgruppen var uden igangværende ungdomsuddannelse primo 2011. Det tilsvarende tal for kontrolgruppen var 67 %. Det tyder derfor på, at modtagere af psykologhjælp har et væsentligt lavere frafald end unge, der ikke modtager indsats³.

Andre indsatser fra psykiatripuljen har således givet resultater, der viser markante effekter både på psykisk trivsel og på frekvensen af unge der dropper ud af ungdomsuddannelserne. Tilbuddene ligner på flere måder På Sporet. Der er tale om opsporing og tidlig indsats over for unge med dårlig psykisk trivsel. Der kan således trækkes paralleller mellem disse resultater, resultaterne der er fremkommet i denne evaluering og behandlernes egen erfaringsopsamling. Det er desuden sandsynligt, at flere lignende resultater ville kunne opnås. Således er indsatserne også, for de fleste kommuners vedkommende, blevet forankret i den kommunale kontekst og fortsætter således indsatsen med opsporing og tidlig indsats over for børn og unge med dårlig psykisk trivsel.

³ Rambøll og Region Midtjylland, december 2011, Evaluering af pulje til psykologhjælp, afsluttende evaluering.

Litteraturliste

Heap, Ken (2005), ”Gruppemetode inden for social- og sundhedsområdet”, 3. udgave, 1. oplag, Hans Reitzels Forlag

Krogstrup, Hanne Kathrine (2006) ”Evalueringsmodeller”, Academica, 2. udgave, 1. oplag.

Olsen, Henning (2003) ”Kvalitative analyser og kvalitetssikring”, Sociologisk Forskning, nr. 1, 68-103.

Undersøgelser:

Jacobsen, Rasmus Højbjerg, august 2010, ”Beskrivende analyse og cost-benefit-analyse af en ekstra indsats over for unge mødre”, CEBR (Centre for economic and business research).

www.mm.dk/social-forebyggelse-giver-bedre-afkast-end-obligationer

Rambøll og Region Midtjylland, december 2011, Evaluering af pulje til psykologhjælp, afsluttende evaluering.

